

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

Ingrida DANIELIENĖ

PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO ORGANIZAVIMO YPATUMAI

Magistro darbas

Šiauliai, 2011

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

Ingrida DANIELIENĖ

PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO ORGANIZAVIMO YPATUMAI

**Magistro darbas
Socialiniai mokslai, vadyba ir verslo administravimas (03S1)**

Teigiu, kad magistro studijų baigiamasis darbas, kurį teikiu vadybos studijų programos magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas:

Magistro darbo autorius
(vardas, pavardė, parašas)

Vadovas
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

Recenzentas
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

SANTRAUKA

Ingrida Danielienė

Priešmokyklinio ugdymo organizavimo ypatumai.

Magistro darbas.

Šiuolaikiniai švietimo politikos prioritetai lėmė ir ugdymo organizavimo tvarkos kaitą. Pertvarkomas įstaigos darbo laikas, įsiklausoma į tėvų nuomonę, apibrėžiant įstaigos funkcionavimo ypatumus. Atliepian strateginius Europos Sąjungos švietimo srities dokumentus, Lietuvos valstybės švietimo strategijos nuostatose pabrėžiama, kad šiuolaikinėje visuomenėje itin svarbu švietimo kaita, kurios tikslas – plėtoti ir užtikrinti lankstų ir kokybišką priešmokyklinį ugdymą. Kokybiškumas ir lankstumas didele dalimi priklauso nuo programų, nuo ugdymo organizavimo ypatumų. Priešmokyklinis ugdymas yra švietimo sektoriaus dalis, apibrėžiama pagal bendrą sektoriaus objektą, tačiau turinti ir specifinių bruožų. Specifiniai šio sektoriaus dalies bruožai apibūdinami ugdymo statusu, vaikų amžiumi ir atitinkamais ugdymo tikslais bei metodais. Magistro darbe yra suformuluotos priešmokyklinio ugdymo organizavimo problemos, išanalizuoti ir susisteminti įvairių autorių teoriniai ir praktiniai priešmokyklinio ugdymo organizavimo tyrimai, pateikti priešmokyklinio ugdymo organizavimo modeliai, įvertinti priešmokyklinio ugdymo veiklos organizavimo bendrieji bruožai, veiklos proceso požymiai.

SUMMARY

Ingrida Danielienė

Pre-primary education organization features. Master's work.

Modern education policy priorities led to education policy change. It includes reorganizing the office working hours, minding parent's opinion defining institution functioning features. Responding to strategically education documents of the European Union, Lithuanian state education policy regulations emphasize that in modern society educational change is very important, which aims at developing and ensuring flexible, high-quality primary education. Quality and flexibility largely depend on programs and education organization features. Pre-primary education is an education sector, which is defined by common education status, children's age, appropriate educational objectives and methods.

This master's final paper formulates pre-primary education organization problems, analyzes and systemizes theoretical and practical pre school education organization research by various authors, presents pre school organization models, assesses pre-school education activities, common features of organization and activities process elements.

TURINYS

ĮVADAS.....	4
1. PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO ORGANIZAVIMO APIBŪDINIMAS.....	7
2. PRIEŠMOKYKLINIS UGDYMAS – ŠVIETIMO PAKOPOS VADYBA	13
2.1. Priešmokyklinio ugdymo samprata.....	17
2.2. Priešmokyklinio ugdymo atsiradimas pedagogikoje.....	21
2.3. Priešmokyklinės grupės ugdomosios veiklos planavimas.....	24
3. PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO ORGANIZAVIMO YPATUMŲ TYRIMO METODOLOGIJA.....	28
3.1. Ištirti priešmokyklinio ugdymo organizavimo ypatumus vadovų ir pedagogų požiūrio aspektu.....	30
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	57
LITERATŪRA.....	61
PRIEDAI.....	64

IVADAS

Šiuolaikiniai švietimo politikos prioritetai lėmė ir ugdymo organizavimo tvarkos kaitą. Pertvarkomas įstaigos darbo laikas, įsiklausoma į tėvų nuomonę, apibrėžiant įstaigos funkcionavimo ypatumus.

Atliepiant strateginius Europos Sąjungos švietimo srities dokumentus, Lietuvos valstybės švietimo strategijos nuostatose pabrėžiama, kad šiuolaikinėje visuomenėje itin svarbu švietimo kaita, kurios tikslas – plėtoti ir užtikrinti lankstų ir kokybišką priešmokyklinį ugdymą. Kokybiškumas ir lankstumas didele dalimi priklauso nuo programų, nuo ugdymo organizavimo ypatumų. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo programų ir ugdymo organizavimo pasiekimai Lietuvos nepriklausomybės laikotarpiu gana dideli. Vyksta ryški ugdymo decentralizacija, kurios metu ikimokyklinio ugdymo turinys ir ugdymosi organizavimas realizuojamas atsižvelgiant į konkrečios įstaigos vaikų poreikius, tėvų lūkesčius bei bendruomenės aspiracijas.

Neatsižvelgiant į veiklos tipą ir lygį, kiekviena įmonė privalo būti organizuota. Organizavimas, kaip valdymo funkcija, formuoja darbinę struktūrą, kurios pagrindinis dėmuo yra žmogus. Organizavimo procesas struktūrizuoja darbą ir formuoja padalinius, atsižvelgdamas į organizacijos dydį, jos tikslus, technologiją ir personalą. Egzistuoja daugybė elementų, kuriuos būtina struktūrizuoti, kad organizacija galėtų įvykdyti savo planus ir pasiekti užsibrėžtą tikslą. Nesvarbu kokia tai būtų organizacija: ar verslo įmonė, ar komercinė bendrovė, ar švietimo įstaiga visos jos neapsieitų ir neapsieina be vienos ir pagrindinių vadybos funkcijų – organizavimo. Netgi C. Handy ir R. Aithen išleistos knygos „Mokyklų kaip organizacijų samprata“ tikslas parodyti, jog iš esmės mokykla yra tokios pat organizacijos kaip visos kitos (t.y. pramonės ar prekybos) ir joms galioja tie patys organizacijų teorijos dėsniai.

Šiuolaikinė technika ir technologijos sparčiai keičia mūsų gyvenimą. Žiniasklaida vis dažniau kalba apie informacinę technologiją, informacinę visuomenę, tačiau visgi ugdymo programose įžvelgiama nesuderinamumo problema, veikianti skirtingas švietimo sistemos grandis. Viena iš šių grandžių – priešmokyklinis ugdymas.

Priešmokyklinis ugdymas yra švietimo sektoriaus dalis, apibrėžiama pagal bendrą sektoriaus objektą, tačiau turinti ir specifinių bruožų. Specifiniai šio sektoriaus dalies bruožai apibūdinami ugdymo statusu, vaikų amžiumi ir atitinkamais ugdymo tikslais bei metodais.

Visuotinio priešmokyklinio ugdymo būtinybė (aktyvus, savarankiškas, kūrybiškas vaiko ugdymas). Priešmokyklinis ugdymas svarbus socialinei, kultūrinei patirčiai kaupti, jo adaptavimui puoselėti, netolygumams lyginti. Vis aktualesni tampa klausimai, kaip to sieksime, kokie institucinio priešmokyklinio ugdymo veiklos organizavimo bruožai vyrauja priešmokykliname ugdyme, ir kokie veiksniai, problemos įtakoja šios veiklos organizavimo proceso kokybę.

Kaip bebūtų keista, trūksta knygų, kuriose ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo kokybės vadybos bei ugdytojo pedagoginio vadovavimo ir vertinimo tema būtų gvildinama iš ugdymo proceso organizavimo problemų lauko perspektyvos.

Norint išsiaiškinti priešmokyklinio ugdymo veiklos organizavimo egzistuojančius dėsningumus ir pagerinti jame vykstančius procesus, reikia ypatingo paslaugų teikėjų (vadovų, pedagogų, įstaigų steigėjų) požiūrio į šioje pakopoje vyraujančius ypatumus bei problemas.

Švietimo dokumentuose, moksliniuose tyrimuose daugiausia dėmesio skiriama priešmokyklinio ugdymo programą realizuojančio pedagogo veiklos pobūdžiui, jo asmeninėms savybėms, ugdymo proceso modeliavimui, ir mažai gilinamasi į priešmokyklinio ugdymo veiklos organizavimo ypatumus ir problemas.

Tyrimo tikslas: išanalizuoti priešmokyklinio ugdymo veiklos organizavimo požymius, atskleisti ugdymo procesą įtakojančius veiksnius ir problemas vadovų ir pedagogų požiūriu aspektu.

Tyrimo objektas: priešmokyklinis ugdymas

Tyrimo problema: neatskleisti priešmokyklinio ugdymo veiklos organizavimo bruožai ir problemos.

Tyrimo uždaviniai:

1. Remiantis literatūros analize atskleisti priešmokyklinio ugdymo sampratą, organizavimo principus ir esmę.
2. Išsiaiškinti priešmokyklinio ugdymo veiklos organizavimo bendruosius bruožus.
3. Atskleisti priešmokyklinio ugdymo veiklos proceso požymius.
4. Išsiaiškinti vadovų ir pedagogų nuomonę, kokie veiksniai įtakoja priešmokyklinio ugdymo veiklos organizavimo kokybę.
5. Atkleisti priešmokyklinio ugdymo organizavimo srityje kylančias problemas.
6. Išskirti informavimo ir bendradarbiavimo būdus ir formas priešmokyklinio ugdymo organizavime.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, anketinė apklausa, kokybinė ir kiekybinė rezultatų analizė.

Raktinės sąvokos: priešmokyklinis ugdymas, priešmokyklinė grupė, veiklos planavimas, organizavimo ypatumai.

Tyrimo imtis: 96 priešmokyklinio ugdymo pedagogai, 58 vadovai iš 45 skirtingų tipų įstaigų. Įstaigos šiam tyrimui buvo parinktos, kuriose yra vykdoma priešmokyklinio ugdymo programa. Tyrime dalyvavo Vilniaus ir Šiaulių rajonų vidurinių, pagrindinių mokyklų ir darželių – mokyklų respondentai.

Tyrimo etapai:

Pirmajame etape – skaitoma, analizuojama pedagoginė, vadybinė, teisinė, sociologinė ir psichologinė literatūra šia tema.

Antrajame etape – sudarytas anketų klausimynas, aprobuotas, papildytas klausimais ir išdalintas paslaugų teikėjams (vadovams ir pedagogams). Iš viso buvo išdalinta 172 anketos, grąžintos 154 anketos, tai sudarė 89% visų pateiktų anketų.

Trečiajame etape – anketinės apklausos statistinė duomenų analizė, grafinis tyrimų duomenų vaizdavimas, suvedimas į lenteles.

Ketvirtajame etape – rezultatų apibendrinimas, išvadų ir rekomendacijų formulavimas.

Magistro diplominio darbo struktūra ir apimtis.

Darbą sudaro įvadas, 2 dalys, išvados, rekomendacijos, santraukos lietuvių ir anglų kalba, priedai.

Darbo apimtis - 64 puslapiai (39 lentelės), literatūros sąrašė 49 šaltiniai.

1. PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO ORGANIZAVIMO APIBŪDINIMAS

Organizavimas bendrąja prasme yra ko nors surengimas, sujungimas į vieną visumą ar griežtą sistemą, sandaros ar struktūros projektavimas ir sudarymas. Organizavimas, kaip valdymo funkcija, formuoja dabartinę struktūrą, kurios pagrindinis dėmuo yra žmogus. Kadangi organizavimo koncepcija yra visų organizacijos darbuotojų telkimas, kad būtų pasiekta bendrų tikslų, svarbu nustatyti uždavinius, funkcijas, atsakomybę ir kiekvieno jų pavaldumą. Organizavimo procesas struktūrizuoja darbą ir formuoja padalinius, atsižvelgdamas į organizacijos dydį, jo tikslus, technologiją ir personalą. Egzistuoja daugybė elementų, kuriuos būtina struktūrizuoti, kad organizacija galėtų įvykdyti savo planus ir pasiekti užsibrėžtą tikslą. Neatsižvelgiant į veiklos tipą ir lygį, kiekviena įmonė privalo būti organizuota. Galimas organizavimo termino sąvokos interpretavimas.

Organizavimas kaip mokslas yra žinių visuma apie sąmoningos ir kryptingos veiklos formavimo dėsningumus.

Organizavimas kaip procesas suvokiamas skirtingai ir žmonių veikloje gali būti suprantamas taip:

- įsteigimas, kūrimas, sudarymas;
- paruošimas, derinimas, surengimas;
- reglamentavimas, tvarkymas;
- sujungimas, mobilizacija.

Organizavimas kaip savybė charakterizuoja organizaciją sudarančią elementų visumos vieningumą, pasižymintį griežta tvarka, aiškiais tarpusavio ryšiais, drausmingumu ir veiksmų sklandumu (pvz., organizuota komanda, organizuotas darbas, geras veiklos organizavimas).

Organizavimas kaip vadybos funkcija yra organizacijos struktūros sudarymas, sąlygojantis efektyvų darbą siekiant numatytų tikslų. Tai parengto plano įgyvendinimo detalizavimas, veiklos funkcijų, atsakomybės ribų, išteklių, terminų nustatymas ir derinimas. Teisių ir pareigų (uždavinių) perdavimas (delegavimas) darbuotojui arba padaliniui, kurie tampa atsakingi už jų atlikimą.

Kiekvienoje įmonėje ar švietimo įstaigoje vyksta tam tikra veikla, kuri turi būti organizuota. Be organizavimo neapsieina ir mokyklos bei jose vykdoma priešmokyklinio ugdymo veikla. (Martinkus, Stoškus, Beržinskienė, 2010).

Visuotinis priešmokyklinis ugdymas nauja nuosekioji švietimo sistemos pakopa, keičianti ugdymo iki mokyklos struktūrą (Švietimo koncepcija, 1992). Priešmokyklinio ugdymo forma – priešmokyklinė grupė. Ji gali būti dviejų modelių:

- Kaip institucinio ikimokyklinio ugdymo tąsa – tiems vaikams, kurie iki 5 metų lankė darželį;
- Kaip ugdymo šeimoje tąsa – darželio nelankiusiems vaikams.

Priešmokyklinio ugdymo turinį reglamentuoja valstybinė bendrojo priešmokyklinio ugdymo programa. Atsižvelgiant į sudaromo modelio grupę, pasirenkamas jos poreikius tenkinantis ugdymo turinys ir metodai. Pirmojo modelio grupės dirba pagal priešmokyklinio ugdymo programą, ją derindamos su valstybinėmis ikimokyklinio ugdymo programomis. Antrojo modelio grupės dirba pagal priešmokyklinio ugdymo programą.

Pedagogas lanksčiai ir kūrybiškai taiko programose siūlomą ugdymo turinį konkrečiai grupei – planuoja veiklą, parenka ugdomąją medžiagą, modifikuoja ir adaptuoja programas specialiųjų poreikių vaikams, taiko stimuliuojantį ar korekcinį ugdymą. Priešmokyklinė grupė susiformuoja iki rugsėjo mėnesio iš penkerius, šešerius metus sulaukusių vaikų. Joje gali būti 15-20 vaikų. Kaimo vietovėse esant mažam vaikų skaičiui priešmokyklinės grupės jungiamos su ikimokyklinio ugdymo grupėmis.

Priešmokyklinės grupės gali būti valstybinės, savivaldybių, nevalstybinės, t.y. visuomeninių organizacijų, konfesijų ir kt. Priešmokyklinės grupės steigiamos ikimokyklinėse įstaigose, darželiuose-mokyklose, pradinėse, vidurinėse mokyklose, taip pat kultūros įstaigose (bibliotekose, kultūros namuose). (Ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą reglamentuojantys teisės aktai, 2001).

Grupėse, kuriose ugdomi 5-6 metų vaikai vadinamos priešmokyklinėmis, o jose organizuojamas ugdymas – priešmokykliniu. Priešmokykliniam ugdymui skiriamas atitinkamas specifinis tikslas. Tai brandumo mokyklai užtikrinimas ir lygaus mokyklinio starto galimybių suteikimas. Toks darbas, kuris sąlygojamas išreikštais tikslais, yra įžanga į mokyklinį darbą. Tai socialinės, emocinės, komunikacinės, pažintinės patirties įgijimas. Vaikas gyvena tą savo brendimo tarpsnį, kai užsimezga ir tvirtėja pradai, turintys labai didelę reikšmę jo organizmo plėtotei. Jis išlavina savo jusles, išmoksta kalbėti, pagrindžia sąvokinį mąstymą ir kitų lyčių išraišką, pradeda formotis jo būdas (Gučas, 1994, p. 63).

Priešmokyklinio ugdymo paskirtis vaiko fizinės ir psichinės sveikatos sergėjimas ir stiprinimas, socialinio saugumo garantavimas, pasitikėjimas savimi, savigarbos, savivertės puoselėjimas, pagalba perimant bendražmogiškąsias vertybes, savarankiškumo ugdymas bei bendravimo patirties plėtotė, kūrybinių ir pažintinių galių plėtotė, vaikų kultūros saugojimas ir puoselėjimas, noro tapti mokiniu skatinimas, tėvų ir ugdymo institucijos partneriškų santykių kūrimas, tėvų demokratiškus nuostatų formavimas. Taigi priešmokyklinis ugdymas svarbus socialinei, kultūrinei patirčiai kaupti, jo adaptavimui puoselėti, netolygumams lyginti. Šioje ugdymo pakopoje laikomasi pagrindinių švietimo principų (Lietuvos švietimo koncepcija, 1992). Be to, skiriami esminiai šios ugdymo pakopos principai:

- Ugdymo institucijoje sąveikos;
- Individualizavimo;
- Visuomeninio ugdymo;

- Ugdymo šeimoje;
- Nuoseklumo.

Priešmokyklinio ugdymo organizavimo metu, įgyjami pirmieji socialiniai įgūdžiai, socialinis auklėjimas atitinkamai veikia vaiko socialinius instinktus ir kartu ugdo visuomenei naudingą būsimąjį pilietį. Vaikas aktyviai veikia: žaidžia, pažįsta, užsiima kūryba, pasitiki savimi, ruošiasi naujam socialiniam statusui. Jis pratinamas mąstyti, lyginti. Priešmokyklinio ugdymo apibrėžtumas traktuojamas pagrindinių švietimo sistemos teisinių aktų. (Mockevičienė, 2003)

Šie aktai akcentuoja priešmokyklinį ugdymą kaip visuotinę, nuosekliąją švietimo sistemos pakopą bei vienerių metų trukmės ugdymą:

Priešmokyklinis ugdymas - visuotinio neformaliojo vaikų švietimo dalis, pradedamas teikti vaikams nuo 5 metų. Jis gali būti privalomas atskiriems vaikams, nusprendus atsakingoms už vaiko teisių apsaugą institucijoms. (Priešmokyklinio ugdymo koncepcija, 2002)

Priešmokyklinis ugdymas – viena iš ugdymo pakopų, jo tikslas - ugdyti aktyvų, savimi ir savo gebėjimais pasitikintį, stiprią pažinimo motyvaciją turintį vaiką, sudaryti prielaidas tolesniam sėkmingam ugdymuisi mokykloje. Taigi, galima teigti, kad priešmokyklinis ugdymas yra nuosekli švietimo sistemos pakopa, kuri apima vienerius ugdymo metus, o vaikui nepasiekus mokyklinės brandos gali trukti dvejus metus. (Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa, 2003)

Organizuojant priešmokyklinį ugdymą yra remiamasi šiais priešmokyklinio ugdymo organizavimo principais:

Prieinamumo. Priešmokyklinis institucinis ugdymas turi būti išplėtotas tiek ir tokiomis formomis, kad kiekviena šeima, auginanti penkiametį ar šešiametį vaiką, galėtų pasinaudoti priešmokyklinio ugdymo paslaugomis.

Siekiant garantuoti priešmokyklinio ugdymo prieinamumą įvertinami šie veiksniai:

5-6 metų vaikų skaičius savivaldybės teritorijoje ir konkrečioje vietovėje. Tam sudaromas priešmokyklinio amžiaus vaikų sąrašas arba vaikų duomenų bankas, įvertinama, koks yra specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių, socialinės atskirties sąlygomis augančių, dvikalbių ar kitakalbių vaikų skaičius, kokių priešmokyklinio ugdymo paslaugų formų norėtų tėvai.

Esamas mokyklų tinklas ir patalpos. Atsižvelgiama į tai, ar vietovėje yra mokykla (os), kaip ji (jos) išsidėsčiusios. Jei vaikams patogiu lankyti artimiausią mokyklą, priešmokyklinės grupės veikla organizuojama vienoje iš jų. Renkantis priešmokyklinės grupės steigimo vietą, prioritetą teiktinas darželiui. Jeigu vietovėje, kurioje nėra mokyklų, yra institucinio priešmokyklinio ugdymo poreikis, naudinga ieškoti patalpų ir priešmokyklinės grupės veiklą organizuoti kitoje vaikų ugdymui tinkamoje vietoje (bibliotekoje, kultūros namuose ar kt.).

Vietovės ypatumai ir atstumas iki mokyklos kurioje organizuojama priešmokyklinės grupės veikla. Parenkant grupės vietą, atsižvelgiama į vaikų gyvenimo vietų išsidėstymą ir koncentravimosi taškus, visuomeninio transporto judėjimą ir kt.

Vežiojimas. Įvertinama, kiek vaikų iki mokyklos reikėtų vežioti. Kiek jų nuo organizuojamos priešmokyklinės grupės gyvena toliau nei 3 km, kokios yra pavežimo galimybės – ar yra mokyklinis autobusas ir kt.

Šeimos galimybių bei priešmokyklinio ugdymo poreikio ir esamo priešmokyklinio ugdymo grupių tinklo bei modelių atitiktis. Remiantis socialinės rūpybos, vaiko teisių apsaugos ir kitų tarnybų duomenimis, šeimų poreikių analize, įvertinamos materialinės, socialinės bei kultūrinės galimybės, konkrečių priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelių poreikis.

Ugdymosi poreikių tenkinimo. Atsižvelgiama į vaikų specifinius ugdymo poreikius – dvikalbių ir kitakalbių, emocijų, elgesio ir socialinės raidos sutrikimų turinčių vaikų ypatingus poreikius, smurtą, skundą, seksualinę prievartą paviršių ir kt. vaikų ypatingus poreikius.

Atsižvelgiama į tėvų socialinius užsakymus. Kartais tėvai į priešmokyklinę grupę pageidauja vaiką leisti tik tam tikru metų laiku (tik vasarą, tik žiemą, tik pavasarį ar kt.) arba pageidaujama tik epizodinių kontaktų su kitais vaikais tam, kad jis įgytų bendravimo su bendraamžiais įgūdžių. Kartais norima, kad grupę vaikas lankytų tik kelias valandas per dieną (2, 4 val. iki pietų ar po pietų ir t.t.), kai nėra organizuojamas vaikų maitinimas ir tėvams nereikia mokėti arba kai pageidaujama tik specialisto (logopedo, psichologo ar kt.) konsultacijų.

Vaikų maitinimą mokykloje privaloma organizuoti, jeigu grupės trukmė yra ilgesnė nei 4 val. (sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 4 d. įsakymas Nr.102 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75-2002 „Ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Higienos normos ir taisyklės „patvirtinimo“).

Ugdymo kokybės užtikrinimo. Siekiant sukurti patogesnes vaiko gyvenimo ir kokybiško ugdymosi priešmokyklinėje grupėje sąlygas, atsižvelgiama į šiuos veiksnius:

Grupės aplinka. Siekiant tinkamai organizuoti ugdymo procesą ir įgyvendinti Priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi bendrojoje programoje (švietimo ir mokslo ministro 2002 m. Birželio 24 d. įsakymas Nr. 1147), Priešmokyklinio ugdymo standartuose (švietimo ir mokslo ministro 2003 m. liepos 9 d. įsakymas Nr. ISAK-1015) ir Mokyklų aprūpinimo standartuose (švietimo ir mokslo ministro 2001 m. liepos 31 d. įsakymas Nr. 1180) ugdymo turiniui ir procesui keliamus reikalavimus, būtina rasti materialinių išteklių tinkamai grupės aplinkai sukurti.

Pedagogai. Organizuojant priešmokyklinio ugdymo grupės veiklą įvertinama, kiek ir kokį išsilavinimą turinčių pedagogų yra konkrečioje vietovėje. Grupėje dirba priešmokyklinio ugdymo pedagogas, turintis aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą bei įgijęs ikimokyklinio ar (ir) pradinio ugdymo kvalifikaciją, papildytą priešmokyklinio ugdymo modulių, ar papildomai išklauses specialų priešmokyklinio ugdymo kursą kvalifikaciniuose seminaruose ar specialistų rengimo institucijose.

Svarbu numatyti, kiek pedagogų – vieno, dviejų ar daugiau – reikės darbui grupėje. Įvertinama, ar vaikų specialiesiems ugdymosi poreikiams tenkinti vietovėje yra reikiamų specialistų – specialiųjų pedagogų (logopedas, tiflopedagogas, surdopedagogas), psichologas, socialinis pedagogas, medicinos darbuotojas, pedagogas – kurie galėtų talkinti dirbant grupėje, lankoje vaikų iš kitakalbės aplinkos. Numatoma, kaip jie bus įtraukiami į priešmokyklinės grupės veiklą, koks bus jų darbo pobūdis, laikas ir kt.

Finansinio optimalumo. Įgyvendinus mokymo lėšų skyrimo vienam mokiniui finansavimo principą, 20 priešmokyklinio ugdymo valandų per savaitę numatoma finansuoti iš valstybės biudžeto skiriant tikslines dotacijas savivaldybėms ir taikant lėšų skyrimo vienam mokiniui principą. Kitas viršijantis 20 val. per savaitę ugdymui skirtas laikas finansuojamas steigėjo arba jo nustatyta tvarka. Įvertinus tėvų socialines galimybes, mokyklų išsidėstymo ypatumus, vaikų vežiojimo galimybes ir kitus veiksnius, pasirenkamas toks priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelis, kuris finansine prasme būtų veiksmingiausias ir duotų optimalų rezultatą, pavyzdžiui, kai kur naudingiau bus vežioti ne vaikus, o pedagogą arba sujungti priešmokyklinio amžiaus ir ikimokyklinio amžiaus vaikų grupes, o ne steigti atskiras ir t.t.

Kadangi priešmokyklinis ugdymas Lietuvoje įgauna vis didesnę visuomenės palaikymą, šiandien, norint patenkinti išaugusį jo poreikį, nepakanka tik priešmokyklinių grupių, kurių veikla organizuojama pagal Bendrojo lavinimo mokyklų bendruosius ugdymo planus, bet būtina ieškoti ir naujų priešmokyklinio ugdymo organizavimo būdų.

Kai kurios savivaldybės, atsižvelgdamos į bendruomenės poreikius, jau šiandien ieško įvairesnių priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelių. Tai šio amžiaus vaikams skirtos vasaros stovyklos, savaitgalio grupės, ne visos darbo savaitės grupės, konsultavimo centrai. Tačiau kartais jos pasigenda aiškesnių nuorodų, kokie organizavimo modeliai taikytini, kaip jais užtikrinti priešmokyklinio ugdymo kokybę ir padėti vaikams sėkmingai subręsti mokyklai.

Remiantis priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelių aprašu, galima daryti išvadą, kad priešmokyklinių grupių veiklos organizavimo modeliai švietimo įstaigose gali būti labai įvairūs. Priešmokyklinio ugdymo pedagogai vadovaudamiesi šia priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelių įvairove, turi didelę laisvę rinktis, komponuoti, derinti šiuolaikinius priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo organizavimo modelius. Tai reikalauja didelės atsakomybės, kompetencijos, suvokimo, kas, kodėl ir kaip daroma.

Ieškant tinkamo priešmokyklinės grupės veiklos modelio svarbiausia yra:

- Vaiko saugumo garantas – kiekvienas vaikas turi jaustis laukiamas, mylimas, priimamas, noriai eiti į grupę ir pasijusti grupės nariu.

- Grupės aplinka turėtų būti artima vaikui – sukurta grupės aplinka turi padėti vaikui priprasti prie ugdymo įstaigos. Grupėje gali būti namų aplinkos elementų, vaikai gali turėti iš namų atsineštų žaislų ir daiktų.
- Demokratiškas ir humaniškas mikroklimatas – pedagogai neturėtų būti nei per daug globėjiški, nei autokratiški. Svarbiausi metodai analizuojant ir sprendžiant problemas turi būti susitarimas, dialogas ir diskusija. Įstaigos bendruomenėje turėtų būti gerbiami įvairių tautybių, tikėjimų vaikai. Vaiko ir pedagogo bendravimas apibrėžiamas kaip į vaiko poreikius ir galimybes orientuotas ugdymas.
- Vaikų ugdymas priešmokyklinėje grupėje turėtų būti tikslingas – orientuotas į programoje numatytų kompetencijų ugdymą. Svarbi problema – suderinti vaikų poreikių ir interesų tenkinimą, jų idėjų ir sumanymų skatinimą.
- Vaikų ugdymas turėtų būti darnus, tęstinis. Priešmokyklinės grupės pedagogas turėtų žinoti vaiko ir tėvų lūkesčius bei juos tenkinti, palaikyti vaiko ugdymui geros šeimos tradicijas ir integruoti jas į ugdymo procesą.
- Priešmokyklinėje grupėje svarbu pažinti kiekvieną vaiką ir prognozuoti tolesnę jo raidą. Natūraliausias vaiko pažinimo būdas – veiklos ir elgesio stebėjimas.
- Pedagogai turi mokėti, remdamiesi „Bendraja priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa“, rengti detalesnes programas konkrečiam vaikui, vaikų grupei ar visai tų metų priešmokyklinei grupei.
- Komandinis visų ugdytojų darbas: pedagogo, jo padėjėjo, logopedo ir kitų specialistų, administracijos. Svarbu, kad vaiko diena būtų vientisa.
- Socialinių partnerių pagalba: vaiko teisių, socialinių pedagogų, pedagoginių psichologinių tarnybų darbuotojų, visuomeninių organizacijų atstovų. Tokiu būdu, priešmokyklinio ugdymo įstaiga yra svarbi tiek vaikams, tiek jų tėvams, nes rūpinasi jų bendradarbiavimu, sveikata, kultūra. Tikras dėmesys vaikui, sutelktos šeimos, ugdymo, visuomeninių institucijų pastangos ir pagarba vaikystei garantuoja vaiko gyvenimo ir ugdymosi priešmokyklinėje grupėje kokybę.

2. PRIEŠMOKYKLINIS UGDYMAS – ŠVIETIMO PAKOPOS VADYBA

Nuo pat gimimo žmogus gyvena organizacijoje, kuri vadinasi šeima. Vėliau žmogus keliauja per įvairiausias organizacijas: vaikų darželis, mokykla, būreliai. Ir pagaliau organizacija, sudaranti materialines gyvenimo sąlygas – darbovietė, kurią pasirenka žmogus pagal savo galimybes, poreikius, norą. Kadangi kiekvienas žmogus per visą gyvenimą didžiąją laiko dalį praleidžia organizacijose, jam būtina suvokti organizacijų gyvavimo pagrindinius reiškinius bei vadybos darbo pagrindinius bruožus. Tai suvokdamas žmogus gauna didžiausią naudą iš tos organizacijos. (Tiepliakova, 2008).

Žodis *vadyba* kildinamas iš žodžio *vadas*. Lietuvoje terminą *vadyba* įvedė lietuvių mokslininkas V. Graičiūnas (1935 m.). Yra daug vadybos apibūdinimų. Labiausiai paplitęs ir pripažintas apibūdinimas – vadyba yra mokslas apie planavimo organizavimo, motyvavimo ir kontrolės funkcijas socialinėse organizacijose. Vadybos tikslas – organizuoti darbą taip, kad numatytus įgyvendinti ir iškilusius uždavinius išspręsti taikiai, per trumpą laiką, su mažiausiomis sąnaudomis. Atlikti nurodytą užduotį nurodytu būdu nėra vadyba. Vadyba plačiąją prasme yra susijusi su : krypties, tikslų ir uždavinių iškelimu; planavimu, kaip siekti tikslų ir pažangos; turimų išteklių telkimu (žmonių, laiko, medžiagų), kad taupiai ir planingai būtų siekiama tikslo; proceso kontroliavimas; organizacijos reikalavimų nustatymu ir tobulinimu.

Vadybos praktika labai sena. Apie tai liudija gausūs senovės paminklai, kuriuos buvo galima pastatyti tik suderinus organizuotas žmonių pastangas. Senovės imperijų ir valstybių istorija rodo, kad ir tada buvo formalios organizacijos. Jos vystėsi ir stiprėjo, o kartu sudėtingesnis darėsi ir jų valdymas. Jose pastebimi beveik visų dabartinio valdymo formų požymiai, nors jų valdymo pobūdis labai skiriasi nuo šiuolaikinių organizacijų valdymo. Senovės organizacijose aukščiausios ir vidutinės grandies vadovų grupės buvo nedidelės. Beveik viskas priklausė nuo vyriausio vadovo valios, kuris sprendė vadybos klausimus pagal savo patirtį ir intuiciją. Tada mažai rūpėjo, kaip valdyti. Organizacijas buvo siekiama panaudoti turtui įsigyti ir politinei valdžiai išlaikyti.

F. Teiloras pirmasis pasiūlė atskirti nuo darbų jų koordinavimą ir suformulavo pirmuosius valdymo organizavimo principus:

- organizacijos administracija turi detaliai išanalizuoti geriausius darbo būdus ir tuo remiantis sudaryti mokslinius gamybos organizavimo pagrindus;
- administracija turi nustatyti dirbančiųjų kvalifikacijos reikalavimus ir pagal juos mokyti ir parinkti žmones;
- nustatyti ryšį tarp užduoties dydžio, kokybės ir atlyginimo už darbą.

Skiriami pagrindiniai administravimo principai, kurie taip pat įtakoja ir lemia priešmokyklinio ugdymo organizavimą:

- darbo pasidalijimo būtinybė;
- vadovas privalo turėti autoritetą, t.y. įgaliojimus, teises, pareigas, atsakomybę;
- būtina drausmė;
- reikalinga vienvaldystė, t.y. darbuotojas nurodymus privalo gauti iš vieno viršininko;
- vadovavimas turi būti vieningas, siekiant įgyvendinti bendruosius organizacijos tikslus;
- bendrųjų interesų pirmenybė prieš asmeninius ir grupinius;
- atlyginimo priklausomybė nuo darbo kokybės ir kiekio;
- valdymas – centralizuotas;
- valdymo aparate turi būti hierarchijos lygiai, atitinkantys organizacijos struktūrą;
- darbuotojų kvalifikacija turi atitikti užimamas darbo vietas;
- būtinas teisingumas, kaip gerumo ir teisėtvarkos derinys;
- personalo pastovumas, savo vietą branginantis vidutinių gabumų vadovas už dažnai besikeičiantį;
- būtinas iniciatyvos skatinimas;
- būtinas personalo vienijimas užsibrėžtiems tikslams pasiekti.

Vadovas turi būti kvalifikuotas, išsilavinęs, vadovas ir pavaldinys turi vienas kitu pasitikėti. Taigi, vadovas turi šalinti negalinčius ir nenorinčius gerai atlikti savo pareigų. Jis turi būti aukštų moralinių savybių. (Martinkus ir kt., 2010)

Iš taisyklių, įvairaus statuso, teigiamų ir neigiamų nuotaikų, tai yra iš tam tikros struktūros susidaro kiekvienos vaikų institucijos atmosfera. Struktūra, funkcijos, sąveika su aplinka yra būdingi dalykai kiekvienos valstybės švietimo sistemai. Ji sudaryta iš struktūrinių elementų, organizacijų. Nagrinėjant įvairius veiklos, elgsenos struktūros ir kitus ugdymo įstaigos aspektus organizacijos sąvoka vartojama vis dažniau ir dažniau. „Pedagogikos terminų žodyne“ nurodoma, kad organizacija yra: 1. Žmonių grupė, kuriuos vienija bendra programa; 2. Į darnią sistemą sutvarkyta ko nors visuma.

Akivaizdu, jog įvairiais organizacijos struktūros aspektais kiekviena organizacija yra sudėtinga. Organizacija – tai žmonių pastangomis suburta ar susibūrusi bendrija, kurią sieja bendras tikslas arba bendra veiksmų programa.

Nagrinėjant priešmokyklinį ugdymą, kaip švietimo organizacijų struktūrinę dalį, galima išskirti pagrindinius organizacijos požymius:

1. Ją sudaro nors du žmonės.
2. Ji turi bent vieną visiems jos nariams svarbų tikslą.
3. Organizacijos nariai sąmoningai drauge dirba, kad pasiektų bendrą tikslą.
4. Jos veikla reglamentuota teisės aktais.

Organizaciją sudaro žmonės, turintys tarpusavio ryšius, socialinius vaidmenis ir statusą. Jų elgesiui įtakos turi tiek šių žmonių grupės, tiek pačių asmenų individualūs siekiai ir kt. savybės. Organizaciją, nagrinėjant kaip socialinę sistemą, galima vertinti taip, kad ji yra nuolatinėje dinamikoje. Kaip socialinė sistema organizacija yra atviro tipo, nuolat sąveikauja su aplinka ir kt. Socialinėmis sistemomis. Todėl šiam procesui reikalinga vadyba. Todėl, galima teigti, kad priešmokyklinio ugdymo švietimo pakopa grindžiama vadybos išmanymu.

Visame vadybos procese svarbiausią vaidmenį atlieka organizuojantis asmuo, šiuo atveju įstaigos direktorius. Svarbiausias veiksnys yra vadovo asmenybė ir kad galima išskirti tam tikrus sėkmingai dirbančio vadovo asmenybės bruožus. Kadangi daug asmenybės bruožų paveldimi arba susiformuoja ankstyvojoje vaikystėje, bruožų teorijų šalininkai manė, jog svarbiausia sąlyga užtikrinti sėkmingą vadovavimą – teisinga vadovų atranka.

Išskiriami keli pagrindiniai vadovo bruožai:

Intelektas. Vadovo intelektas turėtų būti aukštesnis už vidutinį. Kita vertus, vadovui nebūtinai reikalingas išskirtinis protas. Kai vadovo ir pavaldinių intelekto skirtumai yra pernelyg dideli, tai gali apsunkinti tarpusavio supratimą. Vadovui visiškai pakanka mąstyti abstrakčiai ir sugebėti spręsti sudėtingas problemas.

Iniciatyvumas. Vadovas turi būti savarankiškas ir iniciatyvus. Jis turi suvokti, kada būtina aktyvūs veiksmai, ir turėti pakankamai ryžto jų imtis. Tiesa, šis bruožas susijęs su amžiumi. Asmenybei bręstant, iniciatyvumas stiprėja, tačiau, pasiekus keturiasdešimt metų amžių, pradeda blėsti.

Pasitikėjimas savimi. Vadovas privalo pasitikėti savimi, pakankamai gerai save vertinti, turėti aukštą aspiracijų lygį ir nuolat siekti didesnio profesinio meistriškumo. Toks vadovas sugeba tinkamai organizuoti institucijos veiklą. (Želvys, 2001).

Tačiau valdyme dalyvauja ne tik vadovas, bet ir švietimo ministerija ir savivaldybė. Kiekvienai skiriama sava kompetencija.

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJOS KOMPETENCIJA:

- Nustatyti kvalifikacinius reikalavimus priešmokyklinio ugdymo pedagogams;
- Rūpintis priešmokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo bei perkvalifikavimo programų rengimu;
- Nustatyti priešmokyklinės grupės bendrųjų veiklos nuostatų reikalavimus;
- Tvirtinti priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelius;
- Tvirtinti Bendrąją priešmokyklinio ugdymo programą;
- Aprobuoti priešmokyklinio ugdymo priemones, metodines rekomendacijas (pedagogams ir tėvams).

SAVIVALDYBIŲ KOMPETENCIJA:

- Steigti priešmokyklines grupes joms pavaldžiose švietimo ir kultūros įstaigose;

- Įregistruoti teritorijoje esančias nevalstybines priešmokyklinio ugdymo grupes;
- Tvirtinti priešmokyklinių grupių, veikiančių ne švietimo institucijose arba veikiančių savarankiškos institucijos statusu veiklos nuostatus;
- Užtikrinti priešmokyklinių grupių funkcionavimą ir garantuoti tinkamos ugdomosios aplinkos sukūrimą: rūpintis pastatų eksploatacija, socialine pagalba ugdytiniams;
- Tvarkyti tikslią 5-7 metų vaikų apskaitą ir sudaryti jų sąrašus, užtikrinti, kad visi šio amžiaus vaikai turėtų lygias galimybes į kokybišką priešmokyklinį ugdymą;
- Rūpintis vaiko teisių apsauga, ypatinga dėmesį skiria vaikams iš socialinės rizikos šeimų;
- Organizuoti kaimo vaikų, gyvenančių toliau nuo ugdymo institucijos, pavežėjimą;
- Švietimo ir mokslo ministerijos nustatyta tvarka organizuoti priešmokyklinio ugdymo pedagogų atestaciją;
- Nuolat analizuoti priešmokyklinio ugdymo būklę joms pavaldžiose institucijose, rūpintis ugdymo kokybe, spęsti iškilusias problemas (Švietimo koncepcija, 1992; Švietimo įstatymas, 2001).

2.1. Priešmokyklinio ugdymo samprata

Priešmokyklinis ugdymas – nuoseklioji švietimo sistemos pakopa, jungianti ugdymą šeimoje arba ikimokyklinėje įstaigoje (darželyje) ir mokykloje. Ši pakopa – vaiko ikimokyklinio ugdymo tąsa, tačiau turinti kokybiškai naujų specifinių tikslų ir uždavinių bei sudaranti lygias galimybes sėkmingai rengtis mokyklai įvairių poreikių vaikams, skirtingai ugdytiems šeimoje ir ikimokyklinėse įstaigose.

Priešmokyklinis ugdymas Lietuvos Respublikoje yra visuotinis, t.y. valstybė garantuoja visiems 5-7 metų vaikams kokybišką priešmokyklinį ugdymą ir lygias mokyklinio starto galimybes. Vaikų, pradedančių lankyti mokyklą patirtis labai skirtinga: lankiusieji darželį paprastai yra įgiję socialinės, emocinės, komunikacinės, pažintinės patirties, - jie beveik visi geba bendrauti su bendraamžiais ir suaugusiais, lengviau priima naujoves ir prisitaiko prie pasikeitusių sąlygų, yra savarankiškesni, smalsesni (Švietimo įstatymas, 1991, 2001).

Vaikai, ugdyti tik šeimoje, gali būti labai išprusę arba visiškai pedagogiškai apleisti. Tačiau ir vieniems, ir kitiems trūksta bendravimo su vienmečiais ir svetimais suaugusiais patirties. Taigi priešmokyklinis ugdymas ypač svarbus vaiko socialinei patirčiai kaupti, jo adaptyvumui puoselėti, ugdymo(si) netolygumams lyginti.

Institucinis priešmokyklinis ugdymas ypač reikalingas:

- vaikams iš socialinės rizikos grupių šeimų;
- uždaresnėje, vien tik šeimos aplinkoje augantiems vaikams;
- specialiųjų poreikių vaikams;
- labai užimtų tėvų vaikams;
- tautinių bendrijų ir imigrantų vaikams.

Priešmokyklinio ugdymo sampratoje svarbiausia yra vaiko brandinimas mokyklai, t.y. visų jo fizinių ir psichinių galių puoselėjimas, pozityvios socialinės ir emocinės patirties įgijimas, pažinimo motyvacijos žadinimas, kūrybiškumo skatinimas, o ne siauras dalykinis parengimas mokytis skaityti, rašyti, skaičiuoti.

Priešmokyklinis ugdymas yra viena iš Lietuvos švietimo sistemos pakopų, kuria siekiama visai sistemai svarbių tikslų, šie tikslai suformuoti “Lietuvos švietimo koncepcijoje“ (1992). Tačiau priešmokyklinis ugdymas turi ir specifinį, būdingą tik šiai pakopai tikslą. Priešmokyklinio ugdymo tikslas - padėti vaiko socializacijos demokratinio bendravimo pamatus bei brandinti vaiką mokyklai ir palengvinti jo perėjimą nuo ugdymosi šeimoje ar darželyje prie sistemingo ugdymo(si) mokykloje, t.y. visiems vaikams sudaryti lygias mokyklinio starto galimybes. Vaikui sudaromos puikios sąlygos aktyviai veikti: žaisti, pažinti, kurti, jausti, išgyventi; siekiama, kad vaikas labiau pasitikėtų savimi, džiaugtųsi įgauta naująja patirtimi. (Sergėjus Neifachas, 2004)

Priešmokyklinis ugdymas – visuotinis vienerių metų (išimtiniais atvejais – dveju) trukmės ugdymas, skirtas vaikams nuo 6 metų padėti subręsti mokyklai. Priešmokyklinis ugdymas vyksta priešmokyklinėje grupėje pagal priešmokyklinio ugdymo programą. Jeigu vaikas ugdomas tik namie, tėvai (globėjai) informuojami apie priešmokyklinio ugdymo naujoves, konsultuojami svarbiais vaiko ugdymo klausimais, tėvams (globėjams) pageidaujant vaikui teikiama korekcinė ar kita specialioji pagalba).

LR švietimo įstatyme numatyta priešmokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui pasirengti sėkmingai mokytis pagal pradinio ugdymo programą.

Priešmokyklinis ugdymas pradamas teikti vaikui, kai tais kalendoriniais metais jam sueina 6 metai. Priešmokyklinis ugdymas anksčiau gali būti teikiamas tėvų prašymu ir jeigu vaikas yra pakankamai tokiam ugdymui subrendęs, bet ne anksčiau, negu jam sueis 5 metai. Atsakingų už vaiko teisių apsaugą institucijų sprendimu atskiram vaikui jis gali būti privalomas.

Vienerių metų priešmokyklinio ugdymo programą vykdo darželiai, pradinės ir kitos mokyklos, laisvasis mokytojas ar kitas švietimo teikėjas.

Nelankančiam ugdymo įstaigos 5–6 metų vaikui švietimo pagalba teikiama Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

Priešmokykliniu ugdymu siekiama sudaryti sąlygas vaiko socializacijai, fizinių, psichinių ir dvasinių galių harmoningam skleidimuisi, palengvinti jam pereiti prie sistemingo ugdymo(-si) mokykloje. Institucinis priešmokyklinis ugdymas ypač rekomenduotinas labai užimtų tėvų, uždaresnėje, t. y. vien šeimos aplinkoje augantiems, tautinių mažumų ir imigrantų, specialiųjų ugdymo(-si) poreikių turintiems vaikams bei vaikams iš socialinės rizikos grupių šeimų.

Prieškario Lietuvoje priešmokyklinio ugdymo terminas buvo vartojamas visam instituciniam ugdymui įvardinti. Pirmosios užuominos ir idėjos apie priešmokyklinį ugdymą pradėtos brandinti ketvirtąjį dvidešimto amžiaus dešimtmetį. 1936 m. paskelbtas Priešmokyklinio švietimo įsakymas, buvo ruošiamasi priešmokyklinį švietimą, kaip parengiamąjį etapą pradiniam mokslui, įtraukti į mokyklos sistemą. Tuomet ikimokyklinio ugdymo institucijas dažniausiai lankydavo vaikai nuo penkerių metų.

Aštuntajame ir devintajame dešimtmetyje vėl atgimė priešmokyklinio ugdymo kaip parengiamųjų mokyklai klasių idėja, kai buvo paskelbtas privalomas šešiamečių mokymas. Tuo metu buvo atidaromos nulinės klasės, orientuotos į mokymą, o ne į vaiko brandinimą mokyklai ir turėjo reglamentuotą mokomųjų dalykų programą. Požiūris į ugdymą pakito iš esmės, kai Lietuva atgavo nepriklausomybę, todėl šios patirties buvo atsisakyta.

Tačiau Švietimo ir mokslo ministerija, atkreipė dėmesį, kad dėl socialinių, ekonominių šalies pokyčių labai išaugo tėvų pageidavimas leisti vaikus į darželius ar mokyklose steigiamas parengiamąsias klases, kad jie rengtųsi mokyklai ir įgytų bendravimo įgūdžių. Pradėti parengiamieji

darbai dėl priešmokyklinio ugdymo termino įvedimo ir jo kaip reiškinio įteisinimo šalies lygmeniu. Jis pradėtas svarstyti dėl esamos ir galimos institucinės pagalbos šeimoms, auginančioms ikimokyklinio amžiaus vaikus, formų, jų plėtros ir kokybės užtikrinimo būdų.

Vaikų darželiuose sėkmingai realizuojamas reformuoto ikimokyklinio ugdymo turinys, diegiami nauji į vaiką orientuoto ugdymo metodai, tačiau parengiamosiose klasėse mokyklose pagrindinė veikla buvo orientuota ne į žaidimus, o į organizuotą mokymą vedant atskirų dalykų pamokas. Todėl buvo pasiūlyta, kad priešmokyklinio ugdymo sąvoka pakeistų tuo metu vartojamą parengimo mokyklai sąvoką. Nauju terminu siekta didesnės ikimokyklinio ir pradinio ugdymo sanglaudos, taip pat keisti išlikusias iš sovietmečio nuostatas į ugdymo paskirtį. Mano manymu, kad toks sąvokų keitimas turėjo įtakos ir tam, kad vietoje parengiamosios klasės atsirado vieningas priešmokyklinės grupės (nepriklausomai nuo jos buvimo vietos) pavadinimas. Priešmokyklinė grupė kaip ir ikimokyklinio ugdymo grupė savo veiklą turi grįsti sociokultūrine vaiko brandinimo mokyklai kryptimi.

Išryškėjo tai, kad ugdymo įstaigos negalėjo patenkinti apie 40% tėvų prašymų priimti vaikus į ikimokyklines įstaigas, o vėliau šis skaičius dar labiau išaugo.

Įvertinus susidariusią situaciją ir ekonomines šalies galimybes nuspręsta institucinio ikimokyklinio ugdymo problemas bei vaikų ruošimąsi mokyklai plėsti įteisinant priešmokyklinių grupių steigimą ne tik mokyklose, bet ir kitose šio amžiaus vaikams pritaikytose vietose: darželiuose, kultūros, sveikatos priežiūros paslaugas teikiančiose įstaigose. 1998 – 1999 mokslo metų bendrojo lavinimo mokyklų ugdymo planuose, patvirtintuose švietimo ir mokslo ministro, atsiranda priešmokyklinio ugdymo grupės veiklos planas. Ieškoma būdų, kaip spręsti ikimokyklinio ugdymo problemas.

2000 m. Švietimo ir mokslo ministro įstatymu buvo patvirtinta priešmokyklinio ugdymo koncepcija. Ši koncepcija tapo esminiu teisės aktu, nusakančiu priešmokyklinio ugdymo tikslą, pagrindines nuostatas, įgyvendinimo principus, bendruosius ugdomosios aplinkos, pedagogo reikalavimus, valstybės ir savivaldybių įsipareigojimus. Koncepcijoje priešmokyklinis ugdymas įteisinamas kaip visuotinis. Visuotinis – tai visiems prieinamas vienerių metų trukmės institucinis vaikų nuo 5 metų ugdymas (priešmokyklinio ugdymo grupėje), kuriuo tiesiogiai rūpinasi valstybė. Namuose ugdomiems penkiamečiams teikiama informacinė, pedagoginė, psichologinė ir kita kokybiškam ugdymui reikiama švietimo pagalba, kurios finansavimas yra lygiavertis priešmokyklinio ugdymo priešmokyklinėje grupėje sąnaudoms. Visuotinis – tai nereikia privalomas. Tėvams (globėjams) paliekama teisė spręsti, ar jie nori leisti vaiką į priešmokyklinę grupę, ar patys ugdyti namuose iki mokyklos, bet valstybė ir vienu ir kitu atveju remia šį ugdymą teikdama nemokamas švietimo paslaugas.

Koncepcija davė impulsą peržiūrėti Lietuvos švietimo sistemos struktūrą, koreguoti LR švietimo įstatymą. Priešmokyklinis ugdymas įteisinamas 2003m. švietimo įstatyme kaip savarankiška švietimo dalis, kaip vaikų neformalus švietimas nuo 6 – 7 metų.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad priešmokyklinis ugdymas nevienodai prieinamas skirtingose savivaldybėse, skirtingų visuomenės sluoksnių šeimų vaikams, todėl plėtojant priešmokyklinį ugdymą prioritetiškai turėtų būti daugiau dėmesio skiriama socialinei rizikai, socialinei atskirčiai mažinti. Tai sudarytų sąlygas visiems vaikams turėti lygias galimybes pasirengti mokytis pagal pradinio mokymosi programą, mažinti skurdo, socialinės rizikos ir kitų neigiamų socialinių veiksnių įtaką vaiko mokymuisi ir tobulėjimui. Dalyvavimas priešmokykliniame ugdyme sukurtų prielaidas sėkmingam kiekvieno septynmečio vaiko mokykliniam startui. Tai dera su Europos Sąjungos šalyse pasiteisinusia praktika – kuo anksčiau vaikams sudaryti galimybes dalyvauti švietime.

Svarbu įvairiais valdymo lygmenimis susitarti ir vieningai suprasti priešmokyklinio ugdymo paskirtį, jo vietą ir naudą asmens gyvenime. Priešmokyklinukas – tai dar ne mokyklinio amžiaus vaikas, jam dar tik šešeri, todėl ugdymo aplinka, metodai, pedagogo nuostatos turi būti glaudžiai siejamos su ikimokyklinio ugdymo specifika, sudarant optimalias sąlygas natūraliam vaiko brandinimui, o ne organizuotam rengimui mokyklai. Dėl šių priežasčių siektina priešmokyklinį ugdymą organizuoti ikimokyklinio ugdymo įstaigose (lopšeliuose – darželiuose, darželiuose), mokyklose-darželiuose ir, tik nesant sąlygų - mokyklose ar kitose patalpose. Tačiau tai anaiptol neturėtų reikšti, kad priešmokyklinio ugdymo sukuriama pridėtinė vertė asmens tolimesniam mokymuisi yra mažesnė nei ta, kurią sukuria mokykla. Norint įgyvendinti šias nuostatas reikalinga daug dėmesio skirti įvairiais būdais informuojant visuomenę apie priešmokyklinį ugdymą, apie tai, kokią pridėtinę vertę jis sukuria ir kaip tai atsiliepia tolimesniems vaiko mokymosi pasiekimams.

2.2. Priešmokyklinio ugdymo atsiradimas pedagogikoje

Konceptualizavimas yra pirminis ir bazinis pokyčių ygyvendinimo procesas. Jam turėtų būti skiriamas ypatingas dėmesys. Konceptualizavimą galima apibrėžti kaip procesą, kuriame vyksta nuoseklūs koncepcijos pokyčiai. Šiuo atveju koncepcija suprantama kaip toks objekto ir veiklos situacijos matymas, kuris leidžia konkrečioms aplinkybėms suteikti teorinę prasmę ir kelti problemas.

Tokia teorinė problema, nulemta socialiniais – edukaciniais pokyčiais, paskatino priešmokyklinio ugdymo atsiradimą. Remiantis koncepcijos samprata, švietimo sferos kūrime tenka spręsti pakeltos idėjos (pokyčių) problemą.

Vaikų darželis kaip formalus ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo institucija patenka į sidėtingų socialinių – edukacinių pokyčių lauką. Šitie pokyčiai sąlygoja naujos ugdymo srovės atsiradimą pedagogikoje. Bendroji kaitos strategija – visuminė vaikų darželio kaip naujosios švietimo institucijos kaita. Vertinga išskirti tendencijas, kurios atskleidė pokyčių dėsningumą Europoje:

- Mažų vaikų ugdymo srityje ryškėjo modelių įvairovė, pastebimos tradicinių ir modernių sampratų sankirtos, plėtojama valdymo decentralizacija, pereinama nuo ugdymo funkcijų pasidalijimo tarp institucijos ir šeimos į jų bendradarbiavimą tarpusavyje;
- Dar viena kaitos tendencija – darželio kaip organizacijos stiprėjimas. Plėtojamoms sociokultūrinės vaikų darželio funkcijos bendruomenės teritorijoje, taikomi naujausi darželio valdymo principai;
- Naujovės Europos ekonomikoje įprasmino vaikų darželio stabilumą. Buvo siekiama kuo daugiau investuoti į vaikų ugdymo kokybę.
- Ryškėjo tęstinio vaikų ugdymo grandis. Vaikų darželis įsijungia į nenutrūkstamo žmogaus ugdymo projektus.

Išvardintos tendencijos paryškino tai, kad Europos patirtis ženkliai skirėsi nuo Lietuvos. Visų pirma, teko centruotis ne į dalinius, išorinius, o į esminius – sisteminius pokyčius, jų valdymą atviros visuomenės modelyje.

Vyko orientacija į nacionalinio šalies švietimo modelio savitumo išsaugojimą. Ikimokyklinio ugdymo strategijose buvo pastebėta nacionalinė savigyna nuo modernėjimo. Susidarė įspūdis, jog vyksta savojo “ypatingojo“ ikimokyklinio ugdymo modelio paieškos, orientuojantis tik į Lietuvos švietimo tendencijas.

Edukaciniai pokyčiai diktavo orientaciją į nuolat besimokančios visuomenės modelį. Laimėjimai šioje srityje įmanomi tik tada, kai žmogaus mokymosi procesai nebus siejami tik su amžiaus tarpsniais (Juodaitytė A., 2002).

Socialinės institucijos garantavo, kad mokymasis aprėptų visus amžiaus tarpsnius. Viena iš pagrindinių pertvarkos sąlygų yra nuolatinė sisteminė sąveika darželis – šeima, šeima – darželis, darželis – švietimo sistema, darželis – vaikystės ir šeimos socialinė apsauga (Juodaitytė A., 1999). Vadinasi darželis tapo nuolat besimokančių vaikų ir suaugusių bendrija, įsijungusia į bendrą socialinį edukacinį modelį.

Kitas bruožas pertvarkos procese buvo rūpinimasis vaikų rengimo mokyklai grandimi, kuri apima 5-7 metų vaikus. Todėl šis rengimo tarpsnis buvo mažoma, kad gali būti vadinamas – priešmokykliniu. Tėvai susirūpino savo vaikų ateitimi, o tai savo ruožtu kelė rūpestį įstaigoms. Po truputį atsirando priešmokyklinio ugdymo grupės, skirtos vaikų rengimui mokyklai. Darželiai tapo labiau specializuotom institucijom, labiau akcentuodami vienus ar kitus specifinius ikimokyklinio amžiaus vaikų lavinamuosius tikslus. Atsirado darželio ir mokyklos perimamumo problema.

Vis dėlto, nesukūrus konceptualių nuostatų ir nesuformavus ugdymo turinio, vaikų grupėse išryškėjo polinkis į mokymą, o ne į vaikų brandinimą mokyklai. Pastebimas atotrūkis tarp ikimokyklinio ugdymo ir ugdymo parengiamosiose grupėse, kuriose buvo orientuojamasi į pirmosios klasės programą. Nuo 1997 metų, siekiant keisti siaurą supratimą apie vaiko rengimą mokyklai, iškelta nauja – vaiko brandinimo mokyklai idėja.

Tyrimai parodė, kad priešmokyklinės grupes renkasi aukštąjį išsilavinimą turintys tėvai. Kaimo vietovėse priešmokyklinis ugdymas tapo aktualus dėl ikimokyklinio ugdymo įstaigų stokos. Tėvų ir pedagogų nuomone, šias grupes lankę vaikai lengviau adaptuojasi naujoje socialinėje (mokyklos) aplinkoje, geriau subręsta kitokiai veiklai – mokymuisi. Priešmokyklinės grupės ir klasės ypač palankiai vertinamos kaimo vietovėse, nes vaikams kuriamos lygios mokyklinio starto galimybės.

Buvo jau minėta, kad nebuvo pakankamai apibrėžta priešmokyklinio ugdymo vieta švietimo sistemoje, nesudarytos sąlygos jo plėtrai, nors tuo tarpu:

- Skirtingos socialinės ekonominės sąlygos didino vaiko ugdymo šeimoje galimybių diferenciaciją, kuriai mažinti įstatymais numatyta socialinės paramos šeimai sistema dar tik kuriama;
- Didėjo šeimos nestabilumas, jos narių užimtumas, mažėjo tėvų dėmesys vaikui. (Neifachas, 2004).

1990-2000m. ikimokyklinio ugdymo apžvalgoje pastebima daug pokyčių ikimokyklinio ugdymo srityje:

- pakito ugdymo turinys ir metodai;
- išplėtoti ikimokyklinio ugdymo įstaigų tipų įvairovė;

- po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo ikimokyklinio ugdymo įstaigos įsijungė į Atviros Lietuvos fondo, Danijos Egmonto Petersono fondo projektus, kurie skatino sisteminius ugdymo pokyčius;
- buvo atkreiptas dėmesys į specialiųjų poreikių vaikus bei jų integraciją;
- 1997 metais parengti ir išleisti „Vaikų brandumo mokyklai rodikliai“, kurie nusakė ikimokyklinio ugdymo tikslus;
- siekiant spręsti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo problemas, buvo sudaryta tarpžinybinė grupė, kurioje dalyvavo Švietimo ir mokslo, Socialinės apsaugos ir darbo, Savivaldybių ir valdymo reformų, Sveikatos apsaugos, Finansų ministerijos, Statistikos departamentas, Filosofijos ir sociologijos bei Pedagogikos institutai;
- vėliau šios grupės išvadų pagrindu buvo parengtas ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo problemų sprendimo 2000-2003 m. priemonių planas;
- jau 2000 metais parengta Priešmokyklinio ugdymo koncepcija bei darželių - mokyklų bendrieji nuostatai. (Neifachas, 2007)

2.3. Priešmokyklinės grupės ugdomosios veiklos planavimas

Pedagogas organizuodamas vaikų veiklą atlieka daug vaidmenų: patarėjo, globėjo, organizatoriaus, vadybininko, planuotojo ir kt. Labai mažai kalbama apie pedagogą kaip vadybininką. Jis daug dėmesio skiria pagrindinėms vadybinėms funkcijoms – planavimo, organizavimo, vadovavimo ir vertinimo bei savirefleksijos (savo veiklos apmąstymo) – atlikti. Planavimas – pirmoji ir viena pagrindinių pedagogo kaip vadybininko funkcijų, siekiant džiaugsmingo, kokybiško vaikų veiklą tenkinančio organizavimo. Apie planavimą daug kalbama ne tik todėl, kad tai viena pagrindinių pedagogo funkcijų, bet ir todėl, kad planuojant iškyla nemažai klausimų: kodėl, kam, ką, kaip reikia planuoti, kokie galimi planavimo būdai ir kt. Planuoti reikia todėl, kad planavimas padeda ir skatina:

- Geriau pažinti vaikus, įgyti daugiau žinių apie vaikus ir jų raidą;
- Numatyti konkrečius paramos vaikui ir šeimai būdus;
- Sklandžiai dirbti: išlaikyti ugdymo vientisumą, darną ir dinamiškumą;
- Numatyti būdus siekti vaiko brandumo mokyklai;
- Įžvelgti ugdymo perspektyvą;
- Numatyti realius ugdymo tikslus ir uždavinius;
- Įvertinti ugdymo(si) rezultatus;
- Analizuoti ir vertinti savo pedagogės veiklos efektyvumą;
- Siekti ugdymo kokybės;
- Apgalvoti ir derinti ugdytojų veiksmus;
- Kurti vaikams ir sau priimtina darbo stilių ir ritmą;
- Netiesiogiai valdyti ugdymo procesą;
- Išsiugdyti pareigingumą ir kt.

Suvokdami būtinybę planuoti geriau suprantame ir planavimo svarbą, bet turėtume nepamiršti, *kad joks planas, sudarytas mintyse ar užrašytas, neturėtų varžyti vaiko poreikių*. Priešmokyklinės grupės pedagogams svarbu gebėti planuoti atsižvelgiant į konkrečios grupės specifiką: vaikų amžių, pomėgius ir ugdymo(si) poreikius, priešmokyklinės grupės vietą ir modelį, mergaičių ir berniukų skaičių grupėje, šeimų kultūrą, socialinę aplinką ir kt. Tiek labiau, tiek ne tokie patyrę pedagogai turėtų suprasti, kad planavimas turi būti grindžiamas vaiko pažinimu, nuolatinio jo stebėjimu. Geras tas planas, kuris atliepia vaikų grupės bei konkretaus vaiko poreikius ir yra orientuotas į konkrečią pagalbą jiems bei į jų tobulėjimą. Ugdymo planavimas reikalauja iš pedagogų kompetencijos ir profesionalumo, juolab kad jis atskleidžia, kokius su vaikų ar vaiko ugdymu susijusius sprendimus rengiasi priimti pedagogas.

Siekdami išugdyti aktyvų, savimi pasitikintį ir stiprią motyvaciją turintį vaiką, visą ugdymo procesą ir planavimą turime grįsti vaiko pažinimu ir pozityviu požiūriu į jį. Priešmokyklinės grupės pedagogui planuojant iškyla uždavinys – kiekvienam vaikui sudaryti tokias sąlygas, kad jis *pasiiektų vis aukštesnę savo vystymosi pakopą*. Planavimas bus orientuotas į vaiką ar vaikų grupę, jeigu pedagogas vadovausis šiais pagrindiniais principais:

Individualizavimo. Kiekvieno vaiko, ateinančio į priešmokyklinio ugdymo grupę, patyrimas, šeimos kultūra, amžiaus tarpsnis, raidos tempas, ritmas ir ypatumai, temperamentas, gebėjimai, poreikiai, interesai, patirtis, pasaulio pažinimas, mokymosi būdas, savivoka bei savivaizdis yra skirtingi.

Tikslingumo. Planuojant reikia orientuotis į ugdymo perspektyvą ir, atsižvelgiant į esamą kiekvieno vaiko pasiekimų lygį, numatyti realius ugdymo tikslus ir uždavinius. Padėti vaikui įgyti kasdieniam gyvenimui bei sėkmingam ugdymui(si) mokykloje būtinų kompetencijų.

Visuminio ugdymo, integralumo. Planuojant atsižvelgti į visuminį vaiko pasaulio suvokimą ir mąstymo bei veiklos konkretumą bei sinkretiškumą. Ugdomojo proceso metu siekti vertybinių nuostatų, jausmų, mąstymo ir veiksmų dermės, vaiko vidinio ir išorinio pasaulio vienovės.

Sąveikos. Priešmokyklinės grupės pedagogas mato vaiką kaip partnerį, su juo bendradarbiauja, paiso jo nuomonės. Ugdydamas vaiką perima geriausias šeimos tradicijas, šeima įtraukiama į ugdymo procesą, pedagogas ir šeima derina interesus ir lūkesčius vaiko labui. Vyksta bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima ir būsimoju pedagogu.

Pozityvumo. Planuojant ir siūlant vaikui veiklą, reikia vadovautis jau susiformavusiais gebėjimais ir, esant reikalui, teikti paramą. Ugdymas turėtų būti grindžiamas kiekvieno vaiko pažinimu ir pozityviu jo vertinimu.

Nuoseklumo. Planuojant reikia siekti visapusiško nuoseklumo: įžvelgti teigiamas šeimos ypatybes, įgyvendinant individualioje ugdymo programoje numatytus ugdymo tikslus ir uždavinius įžvelgti konkrečius vaiko kompetencijų ugdymo žingsnius. Nuosekliai sekti ugdymo perspektyvos.

Laipsniškumo. Į priešmokyklinę grupę atvyksta labai skirtingi vaikai. Svarbu sudaryti kiekvienam vaikui sąlygas laipsniškai mažinti priklausomybę nuo suaugusiojo, ugdyti jo savarankiškumą ir autonomiškumą, skatinti bendradarbiauti su kitais vaikais. Ugdymas turi būti planuojamas taip, kad vaikas nejučia ir laipsniškai pereitų į vis aukštesnę vystymosi pakopą.

Vaizdumo. Reikia numatyti ir naudoti tokias ugdymo priemones, kurios skatintų vaiką įvairiai veikti ir eksperimentuoti. Ugdymo procesas pasitelkti tokias priemones ir žaislus, kurie lavina vaizduotę, pavyzdžiui, neapibrėžtos reikšmės daiktus – priemones, kurias vaikas gali įvairiai naudoti. Vartoti kuo daugiau natūralių priemonių, pavyzdžiui, kalbant apie obuolį demonstruoti tikrą obuolį. Vaikas akivaizdžiai suvoks obuolio spalvą, formą, kvapą, skonį, paviršiaus ypatybes. Įtaigiausia vaizdumo priemonė vaikui – asmeninis ugdytojų pavyzdys.

Lankstumo. Pedagogas turi gebėti lanksčiai atsižvelgti į tai, ką jis suplanavo, ir tai, kas natūraliai vyksta grupėje, t.y. gebėti orientuotis nenumatytose, neplanuotose situacijose. Tai situacinis planavimas. Gali būti ir taip, kad planas „subyrės“. Pedagogas turėtų gebėti kūrybiškai pasinaudoti esama situacija. Nederėtų plėtoti numatytos temos apie paukščius, kai iškrenta pirmosios snaigės, ir pan.

Tęstinumo. Labai svarbu, kad pedagogas suvoktų, jog vaiko pažinimas yra labai individualus ir asmeniškasis ir jog jis jau turi savo patirtį. Pedagogas, atsižvelgdamas į tai, padeda vaikui bei sudaro visas sąlygas toliau augti ir tobulėti. Tęstinumo principo, kaip ir visų kitų principų, dera laikytis visuose lygiuose: planuojant ugdymo turinį, sąveikaujant su šeima, su būsimoju mokytoju, numatant ugdymo tikslus ir uždavinius. Svarbu, kad pedagogas atsižvelgtų į vaiko jau įgytą patirties ir gebėjimų lygmenį bei jo ugdymo(si) perspektyvą – ko jam reikės sėkmingai pradžia ir sistemingam ugdymui(si) mokykloje.

Grižtamojo ryšio. Planuojant reikia numatyti ir grįžtamąjį ryšį, skirtą patikrinti ar pamatuoti, kokie pokyčiai įvyko vaiko raidoje, pamatyti, ar planas buvo realus. Pedagogai dažniausiai taiko šiuos pagrindinius būdus: tarpinį ir baigiamąjį. Tarpinis – tai, pavyzdžiui, savaitės apibendrinimas ar apmąstymas. Pedagogas turėtų trumpai aprašyti, kaip sekėsi realizuoti plane numatytus tikslus, uždavinius, temos nagrinėjimą ar kt. Savaitės apmąstymas padeda įvertinti per savaitę vykusią veiklą (netikėti vaikų atradimai, ką pasiūlė vaikai, tėvai, kas pavyko, kokių kilo sunkumų, kodėl ir ką reikėtų tobulinti) ir, atsižvelgiant į tai, planuoti tolesnę savaitę. Pagrindinis grįžtamojo ryšio būdas – mokslo metų pabaigoje įvertinti vaiko pažangą ir pasiekimus ir nustatyti brandumą mokyklai.

Planavimo etapai. Ugdymas turėtų būti orientuotas į vaiką ir lanksčiai planuojamas įvairiuose priešmokyklinės grupės veiklos modeliuose – visos ir pusės dienos grupėje, šeštadieninėse, trumpalaikėse pavasario ar vasaros grupėse. Planavimo proceso eigą apibrėžia Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymo(si) programa ir ugdymo(si) standartai. Tiek programoje, tiek standarte pabrėžiamas *vaiko pasiekimų vertinimas*. Vertinimo sąvoka siejama su visa pedagogo surinkta ir apibendrinta informacija apie visus grupės ugdytinius ir apie kiekvieną individualiai.

Vertinimas – tai informacijos rinkimas, interpretavimas ir apibendrinimas tam, kad būtų galima padaryti sprendimą. Tuo tarpu įvertinimo sąvoka nusako patį sprendimų darymą, skiriamąją vertę, arba sprendimą apie vertingumą. Sprendimų priėmimas turi būti grindžiamas kuo svarbesne, tikslesne ir objektyvesne informacija.

Vertinimą rekomenduojama atlikti 2-3 kartus per metus. Pirmas vertinimas – tai esamo vaiko pasiekimų lygio nustatymas. Jo tikslas – atsižvelgiant į realius vaiko gebėjimus bei patirtį ir siekiant optimalaus jo brandumo mokyklai numatyti tolesnio jo ugdymo(si) gaires, sudaryti individualią programą vaikui ar vaikų grupei, koreguoti ugdymo procesą. Antrasis vertinimas turėtų būti

atliekamas mokslo metų pabaigoje. Jo tikslas – nustatyti individualią kiekvieno vaiko pažangą ir informuoti apie ją tėvus (globėjus) bei būsimąjį mokytoją. Prireikus turėtų būti atliekami tarpiniai vaiko pasiekimų vertinimai. Tai pravartu, jei vertinant vaiko brandumą ar pasiekimus mokslo metų pradžioje išryškėjo didelės ugdymo(si) spragos. Galima paminėti šiuos planavimo proceso etapus:

1. Vaikų stebėjimas, jų pažinimas, vaiko pasiekimų įvertinimas pagal Priešmokyklinio ugdymo(si) standartą.
2. Vaiko aprašo, o esant reikalui, ir individualios ugdymo programos parengimas.
3. Ilgalaikių ir trumpalaikių ugdymo tikslų bei uždavinių numatymas metų gairėse. Vaiko brandumo mokyklai įvertinimas, parengiant vaiko aprašą, skirtą pirmos klasės mokytojui. Įvertinimo rezultatų aptarimas su šeima ir būsimuoju mokytoju. (Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas, 2004).

3. PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO ORGANIZAVIMO YPATUMŲ TYRIMO METODOLOGIJA

Norėdami išsiaiškinti, priešmokyklinio ugdymo organizavimo ypatumus, šiame priešmokyklinio ugdymo organizavimo tarpsnyje vyraujančius bruožus ir kylančias problemas, atlikome anketinę apklausą.

Tyrimo tikslas: išanalizuoti priešmokyklinio ugdymo veiklos organizavimo požymius, atskleisti ugdymo procesą įtakojančius veiksnius ir problemas vadovų ir pedagogų požiūriu aspektu.

Tyrimo metodo charakteristika. Pirmasis anketos variantas buvo sudarytas 2010 metų spalio mėnesį, konsultuojantis su profesoriumi R. Želviu. Pirmame pedagogams skirtame anketos variante buvo pateikti 15 klausimų iš kurių 1 atviro tipo klausimas. Išanalizavus pirmąją anketą, kuri buvo skirta tik priešmokyklinio ugdymo pedagogams buvo nutarta, jog norint tiksliau atskleisti priešmokyklinio ugdymo veiklos organizavimo ypatumus mums taip pat labai svarbi ir mokyklų vadovų nuomonė. Buvo nuspręsta sudaryti antrąją anketą skirtą mokyklos vadovams. Antrosios anketos variantas buvo sudarytas 2010 metų lapkričio mėnesį, taip pat iš 15 klausimų iš kurių 2 atviro tipo klausimai.

Išdalintose anketose respondentams buvo galima parašyti pastebėjimus apie priešmokyklinio ugdymo veiklos organizavimą ir rekomendacijas tolimesniam darbui.

Pagrindinis tyrimas buvo atliktas 2010 metų gruodžio – 2011 vasario mėn. Šiuo laikotarpiu buvo išdalintos anketos skirtos Šiaulių rajono ir Vilniaus rajono mokyklų, kurios vykdo priešmokyklinio ugdymo programą vadovams ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams.

Buvo apklausta 154 respondentai, iš jų 58 vadovai (direktorei ir pavaduotojai ugdymui) ir 96 priešmokyklinio ugdymo pedagogai.

Taigi, tyrimui atlikti buvo parengtos dvi anketos, tačiau turinčios tuos pačius esminius klausimus paslaugų teikėjams (vadovams, pedagogams).

Pedagogų anketą sudarė tokie klausimų blokai:

- sociodemografinių duomenų dalis (lytis, amžius, išsilavinimas, pedagoginio darbo stažas, įgyta specialybė, kvalifikacinė kategorija)
- diagnostinių duomenų dalis (*pirmoji dalis:* bendra nuomonė apie taikomus priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelius ir jų organizavimo ypatumus; *antroji dalis:* bendra nuomonė apie priešmokyklinio ugdymo veiksnius ir problemas organizavimo metu; *trečioji dalis:* bendra nuomonė apie bendradarbiavimą, teikiamus informavimo būdus ir formas klientams (tėvams)).

Vadovų anketą sudarė tokie klausimų blokai:

- sociodemografinių duomenų dalis (lytis, amžius, pedagoginio darbo stažas)
- diagnostinių duomenų dalis (*pirmoji dalis*: bendras požiūris į priešmokyklinio ugdymo organizavimo vykdymą; *antroji dalis*: bendras požiūris į priešmokyklinio ugdymo veiksnius ir problemas organizavimo metu; *trečioji dalis*: bendra nuomonė apie bendradarbiavimą, teikiamus informavimo būdus ir formas klientams (tėvams)).

Statistinei duomenų analizei apskaičiuoti buvo naudota SPSS for Windows (Statistical Package for Social Sciences) programinė įranga.

3.1. Priešmokyklinio ugdymo organizavimo ypatumai vadovų ir pedagogų požiūriu aspektu

Tiriamųjų charakteristika atliekama remiantis sociodemografinėmis anketų dalimis, kuriose siekiama išsiaiškinti respondentų lytį, amžių, išsilavinimą, pedagoginio darbo stažą, kvalifikacinę kategoriją.

Respondentų lytis. 1 lentelėje pavaizduotas vadovų procentinis pasiskirstymas pagal lytį. Kaip matome 1 lentelėje 55,2 proc. švietimo įstaigų vadovų yra vyrai, kiek mažesnė dalis 44,8 proc. – moterys.

Visos apklaustos pedagogės buvo moterys.

1 lentelė

Vadovų pasiskirstymas pagal lytį.

1. Vadovų pasiskirstymas pagal lytį	Vadovai (N=58)
	%
1.1. Vyras	55,2
1.2. Moteris	44,8

Respondentų amžius. 2-3 lentelėse pavaizduotas respondentų procentinis pasiskirstymas pagal amžių. Kaip matome 2 lentelėje didžiausią grupę sudaro vadovų, kurių amžius nuo 50-59 metų – 50,0 proc., o mažiausią – vadovai, kurių amžius yra 30-39 metų – 5,2 proc.

2 lentelė

Vadovų pasiskirstymas pagal amžių

2. Vadovų pasiskirstymas pagal amžių	Vadovai (N=58)
	%
2.1. 30 - 39 m.	5,2
2.2. 40 - 49 m.	25,9
2.3. 50 - 59 m.	50,0
2.4. 60 - 69 m.	19,0

Iš 3 lentelės pateiktų duomenų matome, jog daugiausia apklausta pedagogų, kurių amžius nuo 50-59 metų – 36,5 proc., o mažiausiai respondentų 20-29 metų – 11,5 proc. Atsižvelgiant į tai, galima daryti išvadą, kad tyrime dalyvavo daugiausiai vidutinio ir vyresnio amžiaus respondentai (pedagogai).

Pedagogų pasiskirstymas pagal amžių

3. Pedagogų pasiskirstymas pagal amžių	Pedagogų (N=96)
	%
3.1. 20-29 m.	11,5
3.2. 30-39 m.	22,9
3.3. 40-49 m.	29,2
3.4. 50-59 m.	36,5

Apibendrinant vadovų ir pedagogų charakteristikas pagal amžių, galima teigti, kad: didžiausią tiriamųjų grupę pagal amžių sudarė respondentai 50-59 metų tai: vadovai – 50,0 proc., ir pedagogai – 36,5 proc. Galima teigti (žr. 2-3 pav.), jog tyrime dalyvavo daugiausiai vyresniojo amžiaus respondentai.

Respondentų išsilavinimas. 4-5 lentelėse pavaizduotas respondentų procentinis pasiskirstymas pagal išsilavinimą. 4 lentelėje daugiau nei pusė vadovų turi magistro laipsnį (67,2 proc.), ketvirtadalis bakalauro laipsnį (25,9 proc.), o mažiausiai vadovų turi neuniversitetinį išsilavinimą – 6,9 proc.

Vadovų pasiskirstymas pagal išsilavinimą

4. Vadovų pasiskirstymas pagal išsilavinimą	Vadovai (N=58)
	%
4.1. Neuniversitetinis aukštasis	6,9
4.2. Universitetinis aukštasis (bakalauro laipsnis)	25,9
4.3. Universitetinis aukštasis (magistro laipsnis)	67,2

Remdamiesi gautais rezultatais matome (žr. 5 lentelė), jog didžiausią grupę sudarė pedagogai, turintys universitetinį aukštąjį išsilavinimą (bakalauro laipsnį) – 64,6 proc., neuniversitetinį aukštąjį išsilavinimą turi – 9,4 proc., ir mažiausiai – 7,3 proc. įgyję aukštesnįjį išsilavinimą. Akivaizdžiai išaiškėjo tai, kad daugiau nei pusė apklaustųjų turi aukštąjį išsilavinimą, netgi 18,8 proc. pedagogų turi magistro laipsnį.

Apibendrinant, galima teigti, jog vadovai turi aukštąjį išsilavinimą tai yra magistro laipsnį (67,2 proc.), skirtingai nei pedagogai – dauguma turi bakalauro laipsnį (64,6 proc.). Nors maža dalis pedagogų yra įgyję magistro išsilavinimą – 18,8 proc.

Pedagogų pasiskirstymas pagal išsilavinimą

5. Pedagogų pasiskirstymas pagal išsilavinimą	Pedagogai (N=96)
	%
5.1. Aukštesnysis	7,3
5.2. Neuniversitetinis aukštasis	9,4
5.3. Universitetinis aukštasis (bakalauro laipsnis)	64,6
5.4. Universitetinis aukštasis	18,8

Respondentų pedagoginis darbo stažas. Demografiniame klausimyno bloke, taip pat buvo siekta išsiaiškinti respondentų darbo stažą. 6-7 lentelėse pavaizduotas vadovų ir pedagogų procentinis pasiskirstymas pagal darbo stažą. Didžiosios dalies vadovų stažas daugiau nei 21 metai (65,5 proc.), mažesnė dalis turi 11-15 metų stažą (3,4 proc.)

6 lentelė

Vadovų pasiskirstymas pagal darbo stažą

6. Vadovų pasiskirstymas pagal darbo stažą	Vadovai (N=58)
	%
6.1. 11 – 15 m.	3,4
6.2. 16 – 20 m.	31,0
6.3. 21 ir daugiau	65,5

Iš pateiktų duomenų matome (žr.7 lentelė), jog didžiausia dalis pedagogų turi pedagoginio darbo stažą daugiau nei 21 metai (30,2 proc.). Mažiausiai pedagogų turi 5-10 metų pedagoginio darbo stažo. Procentinis pasiskirstymas šioje grupėje (11,5 proc.).

7 lentelė

Pedagogų pasiskirstymas pagal darbo stažą

7. Pedagogų pasiskirstymas pagal darbo stažą	Pedagogai (N=96)
	%
7.1. 0 – 4 m.	12,5
7.2. 5 – 10 m.	11,5
7.3. 11 – 15 m.	19,8
7.4. 16 – 20 m.	26,0
7.5. 21 ir daugiau	30,2

Išanalizavus respondentų pasiskirstymą pagal darbo stažą, paaiškėjo, jog daugiausiai apklaustųjų turi daugiau nei 21 metų pedagoginio darbo stažą: tiek vadovai (65,5 proc.), tiek pedagogai (30,2 proc.).

Respondentų įgyta specialybė. Iš 8 lentelės pateiktų duomenų, matyti, jog daugiausiai apklaustųjų pedagogų yra baigę pradinio ugdymo pedagogiką (68,8 proc.), mažiausiai apklaustųjų yra įgyję ikimokyklinio ir pradinio ugdymo pedagogikos specialybę.

8 lentelė

Pedagogų pasiskirstymas pagal specialybę

8. Pedagogų pasiskirstymas pagal amžių	Pedagogai (N=96)
	%
8.1. Ikimokyklinio ugdymo pedagogika	21,9
8.2. Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo pedagogika	9,4
8.3. Pradinio ugdymo pedagogika	68,8

Respondentų kvalifikacinė kategorija. Iš 9 lentelės matome, kad daugiausia apklaustųjų pedagogų turi vyr. mokytojo kvalifikacinę kategoriją (51,0 proc.), mažiausiai apklaustųjų turi mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją (2,1 proc.)

9 lentelė

Pedagogų pasiskirstymas pagal kvalifikacinę kategoriją

9. Pedagogų pasiskirstymas pagal kvalifikacinę kategoriją	Pedagogai (N=96)
	%
9.1. Mokytoja	29,2
9.2. Vyr. mokytoja	51,0
9.3. Mokytoja metodininkė	17,7
9.4. Mokytoja ekspertė	2,1

Remdamiesi gautais rezultatais daugiausia pedagogų yra įgyję pradinio ugdymo pedagogikos specialybę (68,8 proc.), o didžiausia dalis apklaustųjų pedagogų turi vyr. mokytojos kvalifikacinę kategoriją (51,0 proc.).

Apibendrinant respondentų sociodemografines charakteristikas, galime teigti, jog tyrime:

- dalyvavo (žr. 2-3 lentelės), daugiausiai vyresnio amžiaus respondentai. Didžiausią tiriamųjų grupę pagal amžių sudarė respondentai 50-59 metų tai: vadovai – 50,0 proc., ir pedagogai – 36,5 proc.
- vadovai turi aukštesnį išsilavinimą (žr. 4-5 lentelės) tai yra magistro laipsnį (67,2 proc.), skirtingai nei pedagogai – dauguma turi bakalauro laipsnį (64,6 proc.). Nors maža dalis pedagogų yra įgyję magistro išsilavinimą – 18,8 proc.
- Daugiausia apklaustųjų turi daugiau nei 21 metų pedagoginio darbo stažą: tiek vadovai (65,5 proc.), tiek pedagogai (30,2 proc.).
- Daugiausia pedagogų yra įgyję pradinio ugdymo pedagogikos specialybę (68,8 proc.), o didžiausia dalis apklaustųjų pedagogų turi vyr. mokytojos kvalifikacinę kategoriją (51,0 proc.).

PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO ORGANIZAVIMO YPATUMŲ VERTINIMAS

Priešmokyklinio ugdymo reglamentavimas Vilniaus ir Šiaulių rajonų švietimo įstaigose

Priešmokyklinio ugdymo įteisinimas, jo organizavimo tvarka reglamentuojama įstaigų nuostatuose, vidaus darbo tvarkos taisyklėse, ugdymo planuose ir kituose įstaigų dokumentuose. Taigi, norint išsiaiškinti, kokiomis sąlygomis ir tvarka organizuojamas priešmokyklinio amžiaus vaikų priėmimas ir tėvų informavimas švietimo įstaigose apklausėme įstaigų vadovus. 10 lentelėje matome respondentų nuomonės procentinį pasiskirstymą. Daugiausia – 96,6 proc. vadovų pirmiausia informuoja tėvus (globėjus) apie steigėjo patvirtintą priešmokyklinio ugdymo modelį mokykloje. Daugiau nei pusė (60,3 proc.) apklaustųjų teikia didelį dėmesį mokymo sutartims su tėvais (globėjais) pasirašymui, kuriose įteisinami abiejų šalių susitarimai dėl priešmokyklinio ugdymo programos įgyvendinimo sąlygų ir/ar švietimo pagalbos. 58,6 proc. respondentų, susitaria dėl mokyklos ir tėvų (globėjų) teisių ir pareigų.

Įvertinant tai, galime daryti prielaidą, kad įstaigų vadovai prioritetu laiko priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelių svarbą priešmokyklinio ugdymo organizavime. Priešmokyklinio ugdymo organizavimo modeliai padeda švietimo įstaigų vadovams veiksmingiau organizuoti priešmokyklinį ugdymą, parinkti švietimo įstaigos tikslus, finansines ir materialines galimybes atitinkanti priešmokyklinio ugdymo variantą.

Priešmokyklinio ugdymo organizavimo tvarka vadovų požiūrio aspektu

10. Priešmokyklinio ugdymo organizavimo tvarka	Vadovai (N=58)	
	Taip %	Ne %
10.1. Vyksta susitarimai dėl priešmokyklinio ugdymo programos įgyvendinimo sąlygų ir/ar švietimo pagalbos	60,3	39,7
10.2. Informuojami tėvai (globėjai) apie steigėjo patvirtintą priešmokyklinio ugdymo modelį mokykloje	96,6	3,4
10.3. Susitariama dėl mokyklos ir tėvų (globėjų) teisių ir pareigų	58,6	41,4

Norint išsiaiškinti vadovų požiūrį į bendruosius priešmokyklinio ugdymo reikalavimus, pateikėme trijų tipų atsakymo teiginius išsiaiškinti nuomonei, kaip dažniausiai teikiamas priešmokyklinis ugdymas švietimo įstaigose. 11 lentelėje matome, jog visi vadovai (100,0 proc.) į priešmokyklinio ugdymo grupes priima 5 metų vaikus, kuriems tais kalendoriniais metais sueina 6 metai. Daugiau nei pusė (55,2 proc.) priešmokyklinį ugdymą teikia tada, kai tokį ugdymą rekomenduoja Pedagoginė psichologinė tarnyba ir mokyklos psichologai, teisės aktų nustatyta tvarka įvertinę vaiko brandą mokytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą. Tik maža dalis vadovų (6,9 proc.) priima vaikus anksčiau tėvų prašymu.

Apibendrinant galima teigti, jog vaikai į priešmokyklinio ugdymo grupes turi būti priimami 5 metų ir tik tada, kai tais kalendoriniais metais jiems sueina 6 metai, nes kitu atveju 5-rių metų vaikas, kuriam tais kalendoriniais metais dar nesueis 6 metai, nėra pakankamai subrendęs tokiam ugdymui.

Priešmokyklinio ugdymo teikimas vadovų požiūrio aspektu

11. Priešmokyklinio ugdymo teikimas	Vadovai (N=58)	
	Taip %	Ne %
11.1. Vaikui, kuriam tais kalendoriniais metais sueina 6 metai	100,0	-
11.2. Anksčiau, tėvų prašymu	6,9	93,1
11.3. Kai ugdymą rekomenduoja Pedagoginių psichologinių tarnybų ir mokyklų psichologai įvertinę vaiko brandą	55,2	44,8

Švietimo įstaigos siekdamos tinkamai organizuoti ugdymo procesą ir įgyvendinti Priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi bendrojoje programoje, Priešmokyklinio ugdymo standartuose ir Mokyklų aprūpinimo standartuose ugdymo turiniui ir procesui keliamus reikalavimus, sukuria tinkamą priešmokyklinės grupės aplinką. Akivaizdžiai matome, (100,0 proc.) iš apklaustųjų vadovų nuomonių, švietimo įstaigose priešmokyklinio ugdymo grupėse dirba priešmokyklinio ugdymo pedagogai. Tuomet, galima daryti prielaidą, jog švietimo įstaigų priešmokyklinio ugdymo grupėse,

ugdosi vaikai, kurie gali savarankiškai dalyvauti ugdyme, neturintys žymių vystymosi ar protinių sutrikimų, nes kitu atveju būtų reikalingas mokytojo padėjėjas arba grupėje dirbtų specialusis pedagogas (žr. 12 lentelė).

12 lentelė

Priešmokyklinio ugdymo grupėje dirbantys pedagogai vadovų požiūriu aspektu

12. Priešmokyklinio ugdymo grupėje dirbantys pedagogai	Vadovai (N=58)	
	Taip %	Ne %
12.1. Priešmokyklinio ugdymo pedagogas	100,0	-
12.2. Specialusis pedagogas	-	-
12.3. Priešmokyklinio ugdymo pedagogas ir specialusis pedagogas	-	-

Priešmokyklinio ugdymo modelių veiklos organizavimo ypatumai

Tyrimui buvo pasirinkti visi penki priešmokyklinio ugdymo organizavimo modeliai.

I modelis. Priešmokyklinė grupė, kurios veiklos trukmė 4 val. per dieną. Galima grupės formavimo vieta – lopšelis-darželis, darželis, mokykla-darželis, pradinė, pagrindinė, vidurinė mokykla. Vaikų skaičius grupėje: minimalus kaimo vietovėse – 5 vaikai; minimalus miestuose – 10 vaikų; maksimalus – 20 vaikų. Rekomenduojamas ugdomosios veiklos laikotarpis 160 dienų. Maitinimas: neorganizuojamas; tėvams pageidaujant vaikams sudaroma galimybė valgyti pusryčius ir (ar) pietus. Už maitinimą moka tėvai. Vaikai iš mažas pajamas gaunančių šeimų įstatymų nustatyta tvarka gali gauti nemokamą maitinimą. Finansavimas: įgyvendinant mokymo lėšų skyrimo vienam mokiniui finansavimo principą, 20 priešmokyklinio ugdymo valandų per savaitę finansuojama iš valstybės biudžeto.

II modelis. Priešmokyklinė grupė, kurios veiklos trukmė 10.30 val. per dieną. Galima grupės formavimo vieta – lopšelis-darželis, darželis, mokykla-darželis. Vaikų skaičius grupėje: minimalus – 10 vaikų; maksimalus – 20 vaikų. Rekomenduojamas ugdomosios veiklos laikotarpis 160 dienų. Privaloma tvarka sudaromos sąlygos vaikų maitinimui ir poilsiui. Už maitinimą ikimokyklinėje įstaigoje ir mokykloje-darželyje tėvai moka mokesť už vaikų maitinimą ikimokyklinėje įstaigoje nustatyta tvarka. Priešmokyklinio ugdymo pedagogo 1 etato darbo norma – 36 valandos per savaitę. 20 val. – ugdymo proceso organizavimas grupėje (finansuojamas iš moksleivio krepšelio lėšų); 16 val. skiriama vaikų poilsiui ir maitinimui organizuoti, pasiruošti ugdomajai veiklai, teikti švietimo pagalbą mokyklos nelankantiems vaikams.

III modelis. Mišraus amžiaus vaikų grupė, kurios veiklos trukmė 10.30 val. per dieną. Galima grupės formavimo vieta – lopšelis-darželis, darželis, mokykla-darželis. Šis ugdymo organizavimo modelis taikomas, kai vietovėje yra mažiau nei 10 priešmokyklinio amžiaus vaikų. Priešmokyklinio ugdymo grupė jungiama su ikimokyklinio ugdymo grupe. Vaikų skaičius grupėje: minimalus kartu su ikimokyklinio amžiaus vaikais – 10; maksimalus – 20 vaikų. Rekomenduojamas ugdomosios

veiklos laikotarpis 160 dienų. Privaloma tvarka sudaromos tinkamos sąlygos vaikų poilsiui ir maitinimui. Jeigu daugiau nei pusė vaikų yra priešmokyklinio amžiaus, grupėje dirba priešmokyklinio ugdymo pedagogas, o jeigu 3-5 metų vaikų – darželio auklėtoja. Priešmokyklinio ugdymo pedagogo 1 etato darbo norma – 36 valandos per savaitę. 20 val. – ugdymo proceso organizavimas grupėje (finansuojamas iš moksleivio krepšelio lėšų); 16 val. skiriama vaikų poilsiui ir maitinimui organizuoti, pasiruošti ugdomajai veiklai, teikti švietimo pagalbą mokyklos nelankantiems vaikams.

IV modelis. Sezoninė priešmokyklinė ugdymo grupė. Šis ugdymo modelis taikomas tiek vasarą, tiek žiemą ar kitu vietos bendruomenės poreikius tenkinančiu laiku. Grupės veikla organizuojama nuo kelių savaitių iki kelių mėnesių. Maksimalus vaikų skaičius grupėje – 20 vaikų. Įvairių fondų, projektų lėšomis gali būti steigiamos sezoninės savaitinės, ne visos darbo savaitės priešmokyklinės grupės.

V modelis. Ugdymo(si) tautinės mažumos gimtąja kalba priešmokyklinė grupė. Šią grupę lanko vaikai, ketinantys mokytis nelietuviškoje mokykloje. Ugdymas vyksta gimtąja vaiko kalba. Tėvų pageidavimu papildomai gali būti mokoma valstybinės kalbos. Priešmokyklinės grupės veiklos trukmė 4 val. per dieną. Galima grupės formavimo vieta – lopšelis-darželis, darželis, mokykla-darželis, pradinė, pagrindinė, vidurinė mokykla. Vaikų skaičius grupėje: minimalus kaimo vietovėse – 5 vaikai; minimalus miestuose – 10 vaikų; maksimalus – 20 vaikų. Rekomenduojamas ugdomosios veiklos laikotarpis 160 dienų. Maitinimas: neorganizuojamas; tėvams pageidaujant vaikams sudaroma galimybė valgyti pusryčius ir (ar) pietus. Už maitinimą moka tėvai. Vaikai iš mažas pajamas gaunančių šeimų įstatymų nustatyta tvarka gali gauti nemokamą maitinimą. Finansavimas: įgyvendinant mokymo lėšų skyrimo vienam mokiniui finansavimo principą, 20 priešmokyklinio ugdymo valandų per savaitę finansuojama iš valstybės biudžeto.

Priešmokyklinio ugdymo organizavimo modeliai padeda įstaigų vadovams, taip pat ir pedagogams veiksmingiau organizuoti priešmokyklinį ugdymą, pasirinkti švietimo įstaigos tikslus, finansines ir materialines galimybes atitinkantį priešmokyklinio ugdymo variantą. Tyrimu norima atskleisti, švietimo įstaigose naudojamų skirtingų priešmokyklinių organizavimo modelių įvairovę. Pusė paslaugų teikėjų (pedagogų) (49,0 proc.) dirba, pagal V priešmokyklinio ugdymo grupės modelį, ketvirtadalis (29,2 proc.) respondentų – priešmokyklinės grupės veiklos procesą organizuoja vadovaudamiesi I priešmokyklinės grupės modeliu, mažoji pedagogų dalis (11,5 proc.) – III modeliu ir šiek tiek mažiau (10,4 proc.) apklaustųjų – II modeliu.

Galima teigti, kad IV priešmokyklinio ugdymo modelis visiškai nepaklausus apklaustų įstaigų tarpe, tyrime dalyvavusios švietimo įstaigos šio modelio nenaudoja.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad didžioji švietimo įstaigų dalis priešmokyklinio ugdymo veiklą organizuoja remiantis V modelio ypatumais, tai tautinės mažumos gimtąja kalba priešmokyklinio ugdymo grupė, kurią lanko vaikai, ketinantys mokytis nelietuviškoje mokykloje. Tai rodo, kad priešmokyklinės grupės lankantys vaikai yra iš kitataučių šeimų, kurių tėvai pageidauja, kad jų vaikai ugdytųsi gimtąja kalba (žr. 13 lentelė).

13 lentelė

Priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelių taikymas pedagogų požiūriu aspektu

13. Klientų pasiskirstymas pagal amžių	Klientai (N=49)
	%
13.1. I modelis	29,2
13.2. II modelis	10,4
13.3. III modelis	11,5
13.4. V modelis	49,0

14 lentelėje pateikti tyrimo rezultatai rodo, jog I modelio priešmokyklinio ugdymo grupių darbo trukmė 4 val. (78,1 proc.) tyrime dalyvavusių pedagogų veiklą priešmokyklinio ugdymo grupėse organizuoja 4 valandų laikotarpyje. Skiriamas laikas aktyviam vaiko poilsiui. Vaiko maitinimas neorganizuojamas, nebent tėvams pageidavus arba skiriamas vaikams nemokamas maitinimas. Neorganizuojamas vaiko dienos miegas. II modelio priešmokyklinio ugdymo grupių darbo trukmė 8val.(13,5 proc.). Šio modelio grupėje sudarytos sąlygos vaiko maitinimui, poilsiui, vaiko ugdymui. Organizuotas vaikų dienos miegas. III modelio atstovai priešmokyklinio ugdymo veiklą organizuoja daugiau nei 8 val. (8,3 proc.). Akivaizdžiai matomi rezultatai rodo, kad švietimo įstaigose paklausiausi I ir V modeliai, kurių priešmokyklinio ugdymo grupėse veikla organizuojama tik 4 val., o tai yra labai trumpa darbo trukmė.

14 lentelė

Darbo organizavimo trukmė priešmokyklinio ugdymo modelio grupėje pedagogų požiūriu aspektu

14. Priešmokyklinio ugdymo organizavimo modeliai	Pedagogai (N=96)		
	Darbo organizavimo trukmė priešmokyklinio ugdymo modelio grupėje per dieną		
	4 val.	8 val.	daugiau
14.1. I modelis	28	-	-
14.2. II modelis	-	7	3
14.3. III modelis	-	6	5
14.4. IV modelis	47	-	-
Iš viso:	78,1 %	13,5%	8,3%

Remiantis pedagogų pateikta informacija, stebime vaikų komplektavimo skaičių skirtingų modelių priešmokyklinio ugdymo grupėse.

Didelių skirtumų nerasta (žr. 15 lentelė). I, II ir III modelio priešmokyklinėse grupėse dažniausias vaikų skaičius yra nuo 10 – 15 vaikų (36,5 proc.), V modelio priešmokyklinėse grupėse dažniausias vaikų skaičius 5-9 vaikų (55,2 proc.).

Apibendrinant galima teigti, kad priešmokyklinio ugdymo grupėse dažniausiai vyraujantis vaikų skaičius 5-9 vaikai (55,2 proc.), tai rodo kad Šiaulių ir Vilniaus rajonų įstaigose yra minimalus vaikų skaičius grupėse. Pastebime ir tai, kad tik (8,3 proc.) pedagogų teigia, kad vaikų skaičius grupėse siekia nuo 16 – 20 vaikų.

15 lentelė

Vaikų grupių komplektavimo ypatumai skirtinguose priešmokyklinio ugdymo modeliuose pedagogų požiūriu aspektu

15. Priešmokyklinio ugdymo organizavimo modeliai	Pedagogai (N=96)		
	Grupėje lankančių vaikų skaičius		
	5–9 vaikų	10–15 vaikų	16–20 vaikų
15.1. I modelis	8	16	4
15.2. II modelis		8	2
15.3. III modelis	3	7	1
15.4. IV modelis	42	4	7
Iš viso:	55,2 %	36,5%	8,3%

Priešmokyklinio ugdymo grupėse esančių specialiųjų poreikių vaikų integravimosi galimybės

Taip pat, norint išsiaiškinti, kaip švietimo įstaigose vykdomas specialiųjų poreikių vaikų ugdymas, buvo pateikti trijų tipų klausimų atsakymai. Iš jų (74,1 proc.) vadovų teigia, kad specialiųjų poreikių vaikų ugdymas vyksta įprastai priešmokyklinio ugdymo grupėse ne daugiau kaip 20 vaikų. Iš pateiktų tyrimo duomenų (žr. 16 lentelė) vienas ketvirtadalis (22,4 proc.) vadovų atsakė, kad specialiųjų poreikių vaikai ugdomi integruotai priešmokyklinio ugdymo grupėse ir jei vaikas turi sunkų sutrikimą (prilyginamas 2 tos grupės vaikams) yra atitinkamai mažinamas maksimalus vaikų skaičius grupėse. Mažoji dalis (3,4 proc.) vadovų teigia, kad tokie vaikai ugdomi tautinių mažumų šeimų vaikų priešmokyklinio ugdymo grupėse, kuriose visi ar dalis vaikų nemoka lietuvių kalbos, bet ketina mokytis lietuviškose mokyklose - ne daugiau kaip 15 vaikų. Akivaizdu tai, kad specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų integravimui nėra skiriamas didelis dėmesys priešmokyklinėse ugdymosi grupėse ir procesas vyksta įprastai (74,1 proc.). Galima daryti ir prielaidą, galbūt

specialieji ugdymosi poreikiai šiose amžiaus grupėse dar nėra žymiai pastebimi ir pradeda ryškėti vėliau – pradinėse klasėse.

16 lentelė

Specialiųjų poreikių vaikų priešmokyklinio ugdymo vykdymas vadovų požiūriu aspektu

16. Specialiųjų poreikių vaikų priešmokyklinio ugdymo vykdymas	Vadovai (N=58)	
	Taip %	Ne %
16.1. Įprastai priešmokyklinio ugdymo grupėje ne daugiau kaip 20 vaikų	74,1	25,9
16.2. Tautinių mažumų šeimų vaikų priešmokyklinio ugdymo grupėje ne daugiau kaip 15 vaikų	3,4	96,6
16.3. Integruotai priešmokyklinio ugdymo grupėje, atitinkamai mažinamas maksimalus vaikų skaičius grupėje	22,4	77,6

Vienas iš svarbiausių priešmokyklinio ugdymo siekių – tinkamas vaiko brandumas mokyklai. Vaikai į mokyklos pirmą klasę turi ateiti psichiškai, fiziškai, socialiai subrendę, orientuoti aplinkoje t.y. nebijotų eiti į mokyklą, norėtų bendrauti, aiškiai kalbėtų, būtų tvarkingi, o svarbiausia sveiki, o kad tai pasiektume reikia skirti kuo daugiau pagalbos ir dėmesio 5-6 metų vaikams. Todėl tyrimu siekėme išsiaiškinti, kokia specialistų pagalba yra teikiama švietimo įstaigų priešmokyklinio ugdymo grupėse. Absoliuti dauguma vadovų (100,0 proc.) teigia, kad švietimo įstaigose priešmokyklinio ugdymo vaikams teikiama logopedo pagalba, (46,6 proc.) specialiojo pedagogo. Mažesnę dalis (29,3 proc.) apklaustųjų vadovų teigia, kad teikiama psichologo pagalba, (29,3 proc.) socialinio pedagogo. Ir tik labai maža dalis vadovų (1,7 proc.) atsakė, kad švietimo įstaigų priešmokyklinėse ugdymo grupėse teikiama mokytojo padėjėjo pagalba. Akivaizdžiai matyti, kad viena labiausiai teikiamų švietimo įstaigose specialistų pagalba – logopedo (100 proc.). Apibendrinant, galima daryti prielaidą, kad vaikai į priešmokyklinę grupę ateina turintys neužtektinai bendravimo įgūdžių, vaikų kalba išplėtota nepakankamai, tartis nėra visiškai taisyklinga, todėl šiuos trūkumus koreguoja ir šalina tos srities specialistai – logopedai (žr.17 lentelė).

17 lentelė

Specialistų teikiama pagalba priešmokyklinio ugdymo grupėje vadovų požiūriu aspektu

17. Specialistų teikiama pagalba priešmokyklinio ugdymo grupėje	Vadovai (N=58)	
	Taip %	Ne %
17.1. Psichologo	29,3	70,7
17.2. Logopedo	100,0	-
17.3. Mokytojo padėjėjo	1,7	98,3
17.4. Socialinio pedagogo	25,9	74,1
17.5. Specialiojo pedagogo	46,6	53,4

Apibendrinimas:

Paslaugų teikėjų (vadovų) daugumos nuomone, kad priešmokyklinio ugdymo grupės organizuojama veikla prasideda nuo tėvų (globėjų) informavimo apie steigėjo patvirtintą priešmokyklinio ugdymo modelį mokykloje.

Priešmokyklinio ugdymo grupės komplektuojamos priimant metų vaikus, kuriems tais kalendoriniais metais sueina metai. Priešmokyklinės grupės veiklą organizuoja priešmokyklinio ugdymo pedagogas.

Absoliučios daugumos priešmokyklinio ugdymo teikėjų (pedagogų) nuomonė apie priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelių trūkumus:

- per trumpa priešmokyklinio ugdymo grupių darbo trukmė;
- per mažas vaikų skaičius priešmokyklinio ugdymo grupėse, ypač V modelio grupėse vaikų skaičius minimalus.

Priešmokyklinio ugdymo grupėse esantys specialiujų poreikių mokiniai yra integruojami į priešmokyklinės ugdymo grupės veiklą.

Vienareikšmiška vadovų nuomonė rodo, kad visiems priešmokyklinio amžiaus vaikams teikiama sisteminga, nuolatinė logopedo (specialioji) pedagoginė pagalba, kuri yra vienas reikšmingiausių veiksnių, lemiančių vaiko sėkmę mokykloje.

Naudojami priešmokyklinio ugdymo organizavimo būdai, veiklos formos ir ugdomosios veiklos vykdymas.

Priešmokyklinis ugdymas Lietuvoje įgauna vis didesnę visuomenės palaikymą. Priešmokyklinių grupių veikla, kuri organizuojama pagal Bendrojo lavinimo mokyklų bendruosius ugdymo planus nebėra pakankama. Todėl norint patenkinti išaugusį jo poreikį reikia ieškoti ir naujų priešmokyklinio ugdymo organizavimo būdų, kad mokiniams būtų lengviau adaptuotis pradinėse klasėse. Taigi norėdami išsiaiškinti, kokius naujus priešmokyklinio ugdymo organizavimo būdus yra taikę ar taiko švietimo įstaigos pateikėme vadovams atviro tipo klausimą.

Tyrimo rezultatai rodo, kad išryškėjusio procentinio šuolio organizavimo būdų taikyme nesimato. (34,5 proc.) vadovų taiko savaitgalio grupes, susibūrimus. Sukviečia būsimus priešmokyklinukus ir jų tėvelius susipažinti, pasidalinti informacija ir rūpimais klausimais apie priešmokyklinį ugdymą. Šiek tiek mažiau apklaustųjų vadovų (22,4 proc.) yra taikę vasaros metu skirtas vaikams stovyklas, (13,8 proc.) veža vaikus į konsultavimo centrus, taip pat patys juose domisi iškilusiais klausimais. Ir ketvirtadalis, gana nemažai vadovų nėra taikę naujų priešmokyklinio ugdymo organizavimo būdų. Palyginome gautus duomenis su vadovų pedagoginiu darbo stažu ir aiškiai matyti, kad didesnę pedagoginį darbo stažą turintys vadovai labiau domisi ir yra linkę taikyti savo įstaigose naujus priešmokyklinio ugdymo būdus (žr. 18 lentelė).

Tai įrodo, jog vadovai, turintys didesnę darbo patirtį daugiau domisi naujovėmis ir ieško būdų pajavairinti įprastą priešmokyklinio ugdymo veiklą naujomis idėjomis, stengiasi palaikyti vaikų motyvaciją mokytis ir įgauti naujų žinių, nėra ir nenori būti nusistovėjusio priešmokyklinio ugdymo veiklos dalyviais.

18 lentelė

Naujų priešmokyklinio ugdymo organizavimo būdų taikymas šio amžiaus vaikams vadovų požiūriu aspektu

18. Naujų priešmokyklinio ugdymo organizavimo būdų taikymas šio amžiaus vaikams	Vadovai (N=58)			
	Pedagoginio darbo stažas			%
	11-15 m.	16-20 m.	21 ir daugiau m.	
18.1. Skirtos vasaros stovyklos	1	4	8	22,4
18.2. Savaitgalio grupės susibūrimai	-	5	15	34,5
18.3. Konsultavimo centrai	-	2	6	13,8
18.4. Nesame taikę	1	6	7	24,1
18.5. Kita	-	1	2	5,2
Iš viso:	2	18	38	

Popamokinė veikla – labai svarbi 5-6 metų užimtumo sritis, suteikianti galimybes atsiskleisti jų gabumams, leidžianti pagilinti ir praktiškai panaudoti jau įgytas žinias. Popamokinė veikla taip pat yra neatsiejama priešmokyklinuko asmenybės ugdymo dalis, stiprinanti savarankiškumą, kūrybiškumą, iniciatyvumą, pilietiškumą, lavinanti vaizduotę, komunikabilumą. Taigi, tyrimu norėta išsiaiškinti, kokie papildomi užsiėmimai vyksta švietimo įstaigose priešmokyklinio ugdymo vaikams. (24,1 proc.) vadovų teigia, kad švietimo įstaigose vyksta šaškių būrelių užsiėmimai, šiek tiek mažesnė apklaustųjų vadovų dalis (22,4 proc.) vykdo piešimo ir socialinių įgūdžių būrelius švietimo įstaigose. Dainavimo būrelius – (19,0 proc.), lipdymo (5,2 proc.).

Galima daryti prielaidą, kad švietimo įstaigų popamokinei veiklai savivaldybė skiria lėšų. Papildomo užsiėmimo būrelių veikla įvairiapusė, paliečianti ne vieną vaiko galimų gebėjimų sritį (žr. 19 lentelė).

19 lentelė

Vykdomi papildomo ugdymo užsiėmimai priešmokyklinio ugdymo vaikams vadovų požiūriu aspektu

19. Vykdomi papildomo ugdymo užsiėmimai priešmokyklinio ugdymo vaikams	Vadovai (N=58)		
	Taip %	Ne %	Neatskė %
19.1. Šaškių būrelis	24,1	56,9	19,0
19.2. Dainavimo būrelis	19,0	63,8	17,2
19.3. Piešimo būrelis	22,4	60,3	
19.4. Socialinių įgūdžių mokyklėlė	22,4	60,3	
19.5. Lipdymo būrelis	5,2	77,6	

Žaidimas priešmokyklinėje grupėje – vyraujanti vaikų veikla. Vaikystė tai laikotarpis, kuriame išsiryškina natūralus vaiko siekis būti savarankiškam savo mintimis, veiksmais, jausmais ir būti laisvam. Visa tai vaikas gali patirti žaidimų metu. Vaiko žaidime atsispindi meninės, pažintinės, komunikacinės, socialinės, sveikatos kompetencijų raiška.

Norint išsiaiškinti pedagogų nuomonę apie ugdymo veiklos organizavimo formas, buvo pateikta įvairaus spektro atsakymo variantų. (žr. 20 lentelė).

Tyrimas parodė, kad didžioji dalis (89,6 proc.) pedagogų pagrindinę veiklos organizavimo formą išskiria žaidimą. Daugiau nei pusė pedagogų prioritetą teikia pokalbiams (62,5 proc.), vaidybai (61,5 proc.), stebėjimams (57,3 proc.). Mažesnę reikšmę teikia veiklos organizavimo formoms pasakojimams (46,9 proc.), demonstravimui (41,7 proc.). Atsakymuose „kita“ pedagogai paminėjo, kad ugdymo veiklos metu yra taikomi įvairūs projektai, ekskursijos (1,0 proc.).

Iš esmės dauguma apklaustųjų pedagogų pagrindine veiklos organizavimo forma laiko žaidimus (89,6 proc.).

20 lentelė

Ugdymo veiklos organizavimo formos pedagogų požiūriu aspektu

20. Ugdymo veiklos organizavimo formos	Pedagogai (N=96)	
	Taip %	Ne %
20.1. Žaidimas	89,6	10,4
20.2. Pokalbis	62,5	37,5
20.3. Vaidyba	61,5	38,5
20.4. Stebėjimas	57,3	42,7
20.5. Pasakojimas	46,9	53,1
20.6. Demonstravimas	41,7	58,3
20.7. Kita	1,0	99,0

Priešmokyklinio ugdymo grupėse dirbančios pedagogės susipažinusios su bendrosiomis programomis, ugdymo standartais vykdo priešmokyklinės grupės vaikų ugdomąją veiklą. Dauguma apklaustųjų pedagogų (69,8 proc.) teigia, kad jų įstaigose organizuojama priešmokyklinės grupės ugdomoji veikla vyksta integruotai, šiek tiek mažesnę dalis (57,3 proc.) pedagogų atsakė, kad ugdomoji veikla vyksta, kaip vientisas procesas, mažiausia dalis (8,3 proc.) pedagogų vykdydami priešmokyklinės grupės veiklą, skaido ją į atskiras sritis, atskirus dalykus. (žr. 21 lentelė).

Apibendrinant, galima teigti, jog daugumoje švietimo įstaigų priešmokyklinės grupės ugdymas vyksta integruotai, kaip vientisas procesas.

Priešmokyklinės grupės vaikų organizuojama ugdomoji veikla pedagogų požiūriu aspektu

21. Priešmokyklinės grupės vaikų organizuojama ugdomoji veikla	Pedagogai (N=96)	
	Taip %	Ne %
21.1. Vyksta kaip vientisas procesas	57,3	42,7
21.2. Skaidoma į atskiras sritis, atskirus dalykus	8,3	91,7
21.3. Vyksta integruotai	69,8	30,2
21.4. Kita	3,1	96,9

Tyrimu norėta išsiaiškinti ir kaip švietimo įstaigų paslaugų teikėjai (pedagogai) planuoja priešmokyklinės grupės ugdomąją veiklą (žr.22 lentelė). Rezultatai rodo, jog daugiau nei pusė (61,5 proc.) pedagogų planuodami priešmokyklinės grupės veiklą atsižvelgia į bendrą grupės specifiką, panašus procentas (59,4 proc.) pedagogų teigia, kad atsižvelgia pirmiausia į individualius vaikų poreikius, (54,2 proc.) pedagogų – individualizuoja ugdymo tikslus ir turinį. Maža dalis (19,8 proc.) pedagogų atkreipia dėmesį į mokyklos ir rajono ypatumus. Atsakyme „kita“ pedagogai pažymėjo, jog palnuodami priešmokyklinės grupės ugdomąją veiklą atsižvelgia į Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) išleistas programas ir standartus.

Apibendrinant rezultatus, galime teigti, kad švietimo įstaigų pedagogai planuodami vaikų veiklą atsižvelgia į bendrą grupės specifiką ir į individualius vaikų poreikius.

Priešmokyklinės grupės ugdomosios veiklos planavimas pedagogų požiūriu aspektu

22. Priešmokyklinės grupės ugdomosios veiklos planavimas	Pedagogai (N=96)	
	Taip %	Ne %
22.1. Individualizuojami ugdymo tikslai ir turinys	54,2	45,8
22.2. Atsižvelgiama į bendrą grupės specifiką	61,5	38,5
22.3. Individualius vaikų poreikius	59,4	40,6
22.4. Mokyklos ir rajono ypatumus	19,8	80,2
22.5. Kita	2,1	97,9

Priešmokyklinės grupės vaikų pasiekimų vertinimo sistema

Priešmokyklinės grupės pedagogas, siekdamas pažinti vaiką, visus metus pagal reikmę jį stebi, taiko kitus pažinimo metodus, išsiaiškindamas vaiko savijautą, poreikius, interesus, įvairių gebėjimų lygį, bendravimo ir veiklos ypatumus, namų kultūrinę aplinką, šeimos lūkesčius ir nuostatas į ugdymą. Vaikų pasiekimų vertinimas padeda nustatyti ugdymo priešmokyklinėje grupėje kokybę bei tinkamumą įvairių poreikių vaikams, užtikrinti ugdymo tęstinumą.

Tyrimu siekta išsiaiškinti, kaip pedagogai atlieka priešmokyklinio ugdymo vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimą. (100,0 proc.) pedagogų vertindami vaikų pažangą remiasi priešmokyklinio ugdymo standartais, juose numatytais kriterijais. Daugiau nei vienas ketvirtadalis (32,3 proc.) vertina vaikus pritaikant ir savo vertinimo sistemą, laisvai pasirenka vertinimo būdus ir metodus, (25,0 proc.) pedagogų vertinant priešmokyklinio ugdymo vaikų pažangą bendradarbiauja su įstaigų specialistais ir kartu vertina vaikų pasiekimus.

Rezultatai rodo, jog visi švietimo įstaigų pedagogai (100 proc.) vaikų pažangą ir pasiekimus vertina naudodamiesi priešmokyklinio ugdymo standartais (žr.23 lentelė).

23 lentelė

Priešmokyklinio ugdymo vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimas pedagogų požiūriu aspektu

23. Priešmokyklinio ugdymo vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimas	Pedagogai (N=96)	
	Taip %	Ne %
23.1. Laisvai pasirenkant vertinimo būdus ir metodus	32,3	67,7
23.2. Pagal priešmokyklinio ugdymo standartus	100,0	-
23.3. Vertina priešmokyklinio ugdymo pedagogas kartu su specialistais	25,0	75,0
23.4. Kita	1,0	99,0

Taip pat norint išsiaiškinti paslaugų teikėjų (pedagogų) vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimo laiką, pateikėme trijų tipų atsakymų variantus (žr. 24 lentelė). Išryškėjo iš apklaustųjų pedagogų nuomonė, kad trečdalis (72,9 proc.) vaikų pažangą ir pasiekimus vertina ugdomųjų metų pradžioje ir pabaigoje, (34,4 proc.) – įgyvendinus priešmokyklinio ugdymo programą, tai reiškia tik ugdomųjų metų pabaigoje ir (19,8 proc.) – po 4 savaičių nuo ugdymo programos įgyvendinimo pradžios. Buvo atsakymų ir kita: pedagogai dar vertindami vaikų rezultatus organizuoja kontrolinius darbus praėjus trimis mėnesiams nuo mokslo metų pradžios. Taip jie gali lengviau pastebėti, ar vaikai, pagal pedagogų išsikeltus vieniems mokslo metams reikalavimus ir tikslus, ugdomi tinkama kompetensijų linkme, ar reikia kažką koreguoti ir keisti.

Apibendrinant, dauguma (72,9 proc.) pedagogų priešmokyklinio ugdymo vaikų pažangą ir pasiekimus vertina ugdomųjų metų pradžioje ir pabaigoje.

**Priešmokyklinio ugdymo vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimo laikas pedagogų požiūriu
aspektu**

24. Priešmokyklinio ugdymo vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimo laikas	Pedagogai (N=96)	
	Taip %	Ne %
24.1. Po 4 savaičių nuo ugdymo programos įgyvendinimo pradžios	19,8	80,2
24.2. Įgyvendinus priešmokyklinio ugdymo programą	34,4	65,6
24.3. Ugdomųjų metų pradžioje ir pabaigoje	72,9	27,1
24.4. Kita	2,1	97,9

Veiksniai įtakojantys Šiaulių ir Vilniaus rajonų švietimo įstaigų priešmokyklinio ugdymo organizavimą

Tyrimo duomenys rodo 25 lentelėje, kad labiausiai įtakojantis veiksnys vadovų nuomone (62,1 proc.) švietimo įstaigų priešmokyklinio ugdymo organizavimo prieinamumui, tai sunkiai surenkamas tam tikroje vietovėje atitinkamas (net minimalus) šio amžiaus tarpsnio vaikų skaičius. (56,6 proc.) vadovų teigia, kad priešmokyklinio ugdymo organizavimo prieinamumą įtakoja skirtingi tėvų pageidavimai priešmokyklinio ugdymo paslaugų formų kūrimui, vežiojimo galimybės vadovų nuomone (34,5 proc.) ne itin stipriai lemia, o mažiausia dalis (20,7 proc.) vadovų teigia, kad esamos artimiausios įstaigos padėtis silpniausiai įtakoja priešmokyklinio ugdymo prieinamumą. Apibendrinant galima teigti, kad stipriausiai įtakojantis veiksnys priešmokyklinio ugdymo organizavimo prieinamumą, tai vietovėje nesurenkamas atitinkamas vaikų skaičius (62,1 proc.). Šis rodiklis silpnina šios pakopos buvimą rajonuose.

**Veiksniai lemiantys priešmokyklinio ugdymo organizavimo prieinamumą vadovų požiūriu
aspektu**

25. Veiksniai lemiantys priešmokyklinio ugdymo organizavimo prieinamumą	Vadovai (N=58)	
	Taip %	Ne %
25.1. Vietovėje nesurenkamas atitinkamas vaikų skaičius.	62,1	37,9
25.2. Skirtingi tėvų pageidavimai priešmokyklinio ugdymo paslaugų formų kūrimui.	56,6	43,1
25.3. Esamos artimiausios įstaigos padėtis.	20,7	79,3
25.4. Vežiojimo galimybės.	34,5	65,5

Priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimą tyrimo rezultatais remiantis, daugiau nei pusė vadovų (62,1 proc.) teigia, jog labiausiai veikia materialinių išteklių radimas tinkamai grupės aplinkai sukurti, antrasis vadovų atžvilgiu (55, 2 proc.) veiksnys – konkretų išsilavinimą turinčių pedagogų suradimas, mažesnė dalis (41,4 proc.) vadovų atsakė, kad sunku rasti reikiamų specialistų vaikų specialiesiems poreikiams tenkinti. Apibendrinant tyrimo duomenis, pastebime, kad

materialinių išteklių radimas tinkamai grupės aplinkai sukurti yra labiausiai įtakojantis veiksnys priešmokyklinio ugdymo kokybei užtikrinti. Taigi galime daryti prielaidą, kad dėl materialinių išteklių trūkumo švietimo įstaigų priešmokyklinio ugdymo grupės aplinka yra nepakankamai aprūpinta. (žr. 26 lentelė).

26 lentelė

Priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimas vadovų požiūriu aspektu

26. Priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimas	Vadovai (N=58)	
	Taip %	Ne %
26.1. Materialinių išteklių radimas tinkamai grupės aplinkai sukurti.	62,1	37,9
26.2. Konkretų išsilavinimą turinčių pedagogų radimas.	55,2	44,8
26.3. Reikiamų specialistų radimas vaikų specialiesiems poreikiams tenkinti.	41,4	58,6

Vadovaujantis pedagogų anketos aštuntuoju klausimu norėta išsiaiškinti švietimo įstaigų paslaugų teikėjų (pedagogų) nuomonę, apie veiksmų įtaką priešmokyklinės grupės ugdymui.

Remiantis mokyklos aprūpinimo standartais (patvirtinta švietimo ir mokslo ministro 2001 m. Liepos 31 d. Įsakymu Nr. 1180) priešmokyklinio ugdymo grupės patalpos ir įranga svarbūs siekiant tinkamai organizuoti ugdymo procesą ir įgyvendinti Bendrosiose programose ir Išsilavinimo standartuose ugdymo turiniui ir procesui keliamus reikalavimus. Kadangi šiuo metu sparčiai kinta tiek materialinės, tiek socialinės, tiek technologinės sąlygos pedagogai susiduria su įvairiais priešmokyklinio ugdymo kokybę įtakančiais veiksniais, kuriuos šiuo tyrimu norėjome išsiaiškinti (žr. 27 lentelė).

Daugiau nei pusė (60,4 proc.) pedagogų susiduria su baldų ir įrangos trūkumu priešmokyklinio ugdymo grupėse. Du ketvirtadaliai (43,8 proc.) apklaustųjų jaučia ugdymų priemonių trūkumą grupėse, per maža grupės erdvė – (33,7 proc.), panaši dalis (31,3 proc.) pedagogų teigia, kad reikiamos patalpos (valgykla, tualetas) įrengti netinkamoje vietoje. Atsakymuose „kita“ (7,3 proc.) pedagogų pažymėjo, kad didelių nusiskundimų neturi, bet geriau, gražiau ir daugiau tikrai būtų geriau.

Lyginant švietimo įstaigų vadovų nuomonę apie priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimą, dauguma teigia, kad priešmokyklinio ugdymo kokybei užtikrinti trukdo materialinių išteklių radimas.

Taigi, galima daryti prielaidą, kad materialinių išteklių trūkumas lemia nevisiškai tinkamą priešmokyklinio ugdymo grupės aplinkos ir įrangos aprūpinimą bei silpnina priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimą (žr. 26 lentelė).

**Veiksniai įtakojantys priešmokyklinio ugdymo organizavimo kokybę pedagogų požiūriu
aspektu**

27. Veiksniai įtakojantys priešmokyklinio ugdymo organizavimo kokybę	Pedagogai (N=96)	
	Taip %	Ne %
27.1. Maža grupės erdvė	33,7	65,6
27.2. Baldų, įrangos trūkumas	60,4	39,6
27.3. Reikiamos patalpos (valgykla, tualetas) įrengti netinkamoje vietoje	31,3	68,8
27.4. Ugdomųjų priemonių trūkumas	43,8	56,3
27.5. Kita	7,3	92,7

Informacijos prieinamumo galimybės švietimo įstaigose

Tyrime norėjome išsiaiškinti, kokios informacijos pasigenda pedagogai organizuodami priešmokyklinės grupės veiklą. Iš 28 lentelėje pateiktų rezultatų matome, kad beveik pusė (49,0 proc.) pedagogų pasigenda informacijos apie priešmokyklinio ugdymo veiklos kokybę, (40,6 proc.) – apie organizavimo modelių taikymą, mažesnę dalis (35,4 proc.) – apie sėkmingą vaikų brandą mokyklai. Išnagrinėjus tyrime teiginius, susijusius su ugdymo kokybės užtikrinimu, pastebime, kad švietimo įstaigų vadovai dėl materialinių sąlygų negali gerinti priešmokyklinio ugdymo kokybės, o tai gali takoti priešmokyklinio ugdymo pedagogų informacijos prieinamumą apie priešmokyklinio ugdymo veiklos kokybę. Apibendrinus galima teigti, kad tiek vadovai, tiek pedagogai informacijos priešmokyklinio ugdymo kokybės srityje stokoja.

28 lentelė

Informacijos stoka organizuojant priešmokyklinio ugdymo veiklą pedagogų požiūriu aspektu

28. Informacijos stoka organizuojant priešmokyklinio ugdymo veiklą	Pedagogai (N=96)	
	Taip %	Ne %
28.1. Apie organizavimo modelių taikymą	40,6	59,4
28.2. Priešmokyklinio ugdymo veiklos kokybę	49,0	51,0
28.3. Vaikų sėkmingą brandą mokyklai	35,4	64,6
28.4. Kita	4,2	95,8

Priešmokyklinis institucinis ugdymas turi būti išplėtotas tiek ir tokiomis formomis, kad kiekviena šeima, auginanti penkiameitį ar šešiametį vaiką, galėtų pasinaudoti priešmokyklinio ugdymo paslaugomis. Atliekant šį tyrimą buvo norima išsiaiškinti vadovų nuomonę apie priešmokyklinio ugdymo tenkinimo galimybes ir teikiamus prioritetus, tam buvo pateikti trys klausymo variantai.

Daugiau nei pusė (56,9 proc.) apklaustųjų vadovų tenkinant priešmokyklinio ugdymo organizavimą pirmenybę teikia tėvų socialiniams užsakymams, mažiau svarbesnis dalykas (37,9 proc.) vadovams tampa organizuojamas vaikų maitinimas ir mažiausiai svarbiu veiksmu tenkinant priešmokyklinio ugdymo organizavimą vadovams (25,9 proc.) yra vaikų specifiniai ugdymosi poreikiai. Taigi iš rezultatų matyti, kad švietimo įstaigų vadovai labiausiai atsižvelgia į tėvų teikiamus pageidavimus, nuomones bei stengiasi, kad teikiamos paslaugos būtų pagal jų norimus užsakymus. (žr. 29 lentelė).

29 lentelė

Priešmokyklinio ugdymo organizavimo tenkinimas vadovų požiūriu aspektu

29. Priešmokyklinio ugdymo organizavimo tenkinimas	Vadovai (N=58)	
	Taip %	Ne %
29.1. Vaikų specifiniams ugdymosi poreikiams	25,9	74,1
29.2. Tėvų socialiniams užsakymams	56,9	43,1
29.3. Organizuojamam vaikų maitinimui	37,9	62,1

Švietimo įstaigose kylančios problemos

Organizuojant priešmokyklinį ugdymą susiduriama su įvairiomis silpnosiomis ir stipriosiomis pusėmis. Sprendžiant iškilusias problemas švietimo sistemos atstovai susiduria su įvairiausiais sunkumais. Daugiau nei ketvirtadalis vadovų (81,0 proc.) kamuoja finansinių dalykų problemos, nes visa materialinė švietimo įstaigos gerovė priklauso nuo skiriamų lėšų. Be finansų antroji sunkumų priežastis vadovų nuomone (32,8 proc.) metodinės medžiagos trūkumas, šiek tiek mažiau vadovų (25,9 proc.) teigia, kad tėvų nuostatos, (20,7 proc.) - informacijos stoka. Mažoji dalis apklaustųjų vadovų (6,9 proc.) susiduria su pedagogų nuostatomis. Galima daryti prielaidą, kad finansiniai dalykai sudaro didžiausius sunkumus švietimo įstaigose, o tai įtakoja, kitas kylančias problemas ir neleidžia švietimo įstaigų vadovams jaustis stabiliai organizuojant priešmokyklinį ugdymą. (žr. 30 lentelė).

30 lentelė

Sunkumai organizuojant priešmokyklinį ugdymą vadovų požiūriu aspektu

30. Sunkumai organizuojant priešmokyklinį ugdymą	Vadovai (N=58)	
	Taip %	Ne %
30.1. Finansiniai dalykai	81,0	19,0
30.2. Pedagogų nuostatos	6,9	93,1
30.3. Metodinės medžiagos trūkumas	32,8	67,2
30.4. Tėvų nuostatos	25,9	74,1
30.5. Informacijos stoka	20,7	79,3

Tyrimo metu siekta sužinoti, sunkumų įveikimo kelius susijusius su priešmokyklinio ugdymo organizavimu ateityje. Švietimo įstaigų vadovai (44,8 proc.) ateityje mato, kad vaikų skaičiaus mažėjimas gali sukelti sunkumus organizuojant priešmokyklinį ugdymą, (37,9 proc.) vadovų teigia, kad etato problema ateityje gali iššaukti pedagogų nepasitenkinimą. Turėtų būti išspręstas pedagogų etato apmokėjimas už 36 sav./val., arba 20 savaitinių valandų būtų 1 etatas. (17,2 proc.) vadovų tiesiog susilaikė ir neatsakė į šį pateiktą anketos klausimą. Apibendrinant, galima teigti, kad vaikų skaičiaus mažėjimas jau ir ankstesniuose tyrimo duomenyse buvo akivaizdžiai iškeltas, kaip vienas iš svarbiausių priešmokyklinio ugdymo organizavimo trūkumų, kuris gali užkirsti kelią švietimo įstaigoms toliau plėtoti priešmokyklinio ugdymo veiklą švietimo įstaigose (žr. 31 lentelė).

31 lentelė

Sunkumų įveikimo keliai susiję su priešmokyklinio ugdymo organizavimu ateityje vadovų požiūriu aspektu

31. Sunkumų įveikimo keliai susiję su priešmokyklinio ugdymo organizavimu ateityje	Vadovai (N=58)
	%
31.1. Etato problema	37,9
31.2. Vaikų skaičiaus mažėjimas	44,8
31.3. Neatsakė	17,2

Tyrimu buvo norima išsiaiškinti ir pedagogų nuomonę, su kokiomis problemomis susiduria organizuodami priešmokyklinį ugdymą. Vienareikšmiškai (25,0 proc.) vadovų teigia, kad skiriama mažai valandų grupės veiklai tip pat yra nevertinamas pedagogo darbas, mažas užmokestis. Kiek mažiau (20,8 proc.) paslaugų teikėjų (pedagogų) įvardina tai, kad sunku surinkti reikiamą vaikų skaičių grupėse. (10,4 proc.) teigia, kad tėvai sunkiai aprūpina vaikus individualiomis priemonėmis ir maža dalis pedagogų išskyrė, kaip problemas, tai (5,2 proc.) – daug vaikų iš socialiai remtinų šeimų, vargingai gyvenančių šeimų vaikai, ateina į priešmokyklinę grupę iš namų nelankę ikimokyklinių įstaigų, (3,1 proc.) – skirtingas vaikų amžius, gebėjimai, todėl sunku organizuoti darbą. Netgi (10,4 proc.) pedagogų susilaikė atsakydami į šį klausimą.

Apibendrinant vadovų ir pedagogų sunkumus bei jiems kylančias problemas matome, kad šių abiejų grupių teiginiai sutampa ir yra akivaizdžiai žymūs visame tyrime, kad vaikų skaičiaus mažėjimas jau dabar kelia švietimo įstaigų darbuotojams didelį susirūpinimą, o ateityje tai tiesiog, galima daryti prielaidą, kad daugumai įstaigų priešmokyklinis ugdymas gali tapti nebeprieinamas. Atkreiptas dėmesys ir į tai, kad priešmokyklinio ugdymo pedagogų darbo nevertinimas, mažas užmokestis bei valandų skaičius kelia nepasitenkinimą ir švietimo įstaigų vadovų nuomone ateityje šis etato klausimas turi būti būtinai paliestas ir išspręstas (žr. 32 lentelė).

Problemos organizuojant priešmokyklinio ugdymo veiklą pedagogų požiūrio aspektu

32. Problemos organizuojant priešmokyklinio ugdymo veiklą	Pedagogai (N=96) %
32.1. Sunku surinkti reikiamą skaičių grupėje	20,8
32.2. Daug vaikų iš socialiai remtinų, vargingai gyvenančių šeimų	5,2
32.3. Tėvai vaikus sunkiai aprūpina individualiomis priemonėmis	10,4
32.4. Pedagogų darbo nevertinimas, mažas užmokestis	25,0
32.5. Skiriama mažai valandų grupės veiklai	25,0
32.6. Skirtingas vaikų amžius, gebėjimai – sunku organizuoti darbą	3,1
32.7. Neatsakė	10,4

Švietimo įstaigų bendradarbiavimo ypatumai

Viena pagrindinių šiuolaikinio ugdymo tendencijų – bendravimas, partnerystė. Tęstinio ugdymo grandimi tampa darželis. Šeima, ikimokyklinė įstaiga, pradinė mokykla – pirminės institucijos, sudarančios sąlygas vaikų patirties plėtrai, todėl svarbus ugdymo šiose institucijose perimamumas, užtikrinantis kiekvienam vaikui optimalias sąlygas augti ir bręsti, įgyti reikšmingą socialinį patyrimą. Įstaigų bendravimas su įvairiomis institucijomis, tarnybomis, mokykla atskleidžia visuotinio priešmokyklinio ugdymo strategijos įgyvendinimo galimybes, sudaro prielaidas kokybiško ugdymo grupėje sąlygas.

Respondentų (vadovų) požiūris apie bendradarbiavimą padėjo atskleisti jo ypatumus (žr. 22 lentelė).

Visų apklaustų švietimo įstaigų vadovai (100,0 proc.) palaiko ryšius su valstybės institucija: Pedagogine psichologine tarnyba, daugiau nei trečdalis (77,6 proc.) vadovų su visuomenės institucija: vaikų teisių apsaugos tarnyba. Taip pat daugiau nei pusė (60,3 proc.) vadovų bendradarbiauja su valstybine institucija: socialine rūpyba. Kiek mažesnė dalis (20,7 proc.) apklaustųjų vadovų palaiko ryšį su visuomenės institucija: vaikų poliklinika. Silpnesnius ryšius įstaigų vadovai palaiko su švietimo skyriumi, seniūnija. (žr. 33 lentelė).

Bendradarbiavimas su visuomenės institucijomis priešmokyklinio ugdymo, organizavimo klausimais vadovų požiūrio aspektu

33. Bendradarbiavimas su visuomenės institucijomis priešmokyklinio ugdymo, organizavimo klausimais	Vadovai (N=58)	
	Taip %	Ne %
33.1. Vaikų teisių apsaugos tarnyba	77,6	22,4
33.2. Socialinė rūpyba	60,3	39,7
33.3. Švietimo skyrius	17,2	82,8
33.4. Pedagoginė psichologinė tarnyba	100,0	-
33.5. Vaikų poliklinika	20,7	79,3
33.6. Seniūnija	13,8	86,2

Trečioji dalis (74,1 proc.) švietimo įstaigų paslaugų teikėjų (vadovų) atsakymuose dėl priešmokyklinio ugdymo kokybės pagerinimo įstaigoje pabrėžė psichologo etato įvedimą. (34,5 proc.) vadovų sieja ugdymo kokybės gerinimą su konsultanto etato įvedimu. Maža dalis (5,2 proc.) vadovų mano, kad reikia įvesti logopedo etatą. Galima daryti prielaidą, kad ne visos įstaigos gali teikti papildomų nemokamų paslaugų vaikams, kai nėra tam numatytos lėšos įstaigos biudžete. Turimos omenyje papildomos psichologo, konsultanto paslaugos. (žr. 34 lentelė).

34 lentelė

Papildomi etatai reikalingi gerinant priešmokyklinio ugdymo kokybę vadovų požiūriu aspektu

34. Papildomi etatai reikalingi gerinant priešmokyklinio ugdymo kokybę	Vadovai (N=58)	
	Taip %	Ne %
34.1. Logopedo	5,2	94,8
34.2. Psichologo	74,1	25,9
34.3. Konsultanto	34,5	65,5

Pažinti priešmokyklinio amžiaus vaikų bendruosius ir esminius veiklos gebėjimus, individualius ypatumus reikia nemažai laiko ir pastangų. Norint kad vaikų ugdymosi procesas nuo ikimokyklinio amžiaus iki pradinių klasių būtų vientisas ir kokybiškas, reikia visapusiško bendradarbiavimo ir kuo anksčiau. Taigi, norint išsiaiškinti priešmokyklinio ugdymo pedagogų ryšį su priešmokyklinės grupės vaikais ir jo artimaisiais prieš jam ateinant į grupę.

Tyrimo rezultatai rodo, kad daugiau nei pusė (63,5 proc.) priešmokyklinio ugdymo pedagogų su būsimu priešmokyklinuku susipažįsta tik jam pradėjus lankyti grupę, (18,8 proc.) teigia, kad vaiką pažįsta dažniausiai nuo trijų metų, (10,4 proc.) – susipažįsta prieš metus. Pedagogai nurodo ir kitus būdus, kaip susipažįsta su būsimais priešmokyklinės grupės vaikais ir jų tėveliais. (7,3 proc.) paslaugų teikėjų (pedagogų) dažniausiai susipažįsta su vaikais ir jų šeimos nariais prieš pusmetį, kai pradeda rinkti naują priešmokyklinę grupę kitiems mokslo metams (žr. 35 lentelė).

35 lentelė

Pažinimo galimybės su priešmokyklinės grupės vaikais ir tėveliais pedagogų požiūriu aspektu

35. Pažinimo galimybės su priešmokyklinės grupės vaikais ir tėveliais	Pedagogai (N=96)
	%
35.1. Pažinojau vaiką nuo trijų metų	18,8
35.2. Susipažinau prieš metus	10,4
35.3. Susipažinau tik jam pradėjus lankyti grupę	63,5

Tryliktu pedagogų anketos klausimu siekta išsiaiškinti, kaip vyksta vidinis bendravimas tarp būsimųjų priešmokyklinio ugdymo grupės vaikų pedagogų (pradinių klasių mokytojų) ir esamų (priešmokyklinio ugdymo pedagogų), kaip pradinių klasių mokytojai domisi priešmokyklinio ugdymo ypatumais, priešmokyklinio ugdymo pedagogo darbu, šios grupės vaikų pasiekimais, veikla. Tyrimo rezultatai rodo, kad didžioji dalis (76,0 proc.) pedagogų užsina apsižvalgyti grupės aplinkoje, labai panaši dalis apklaustųjų pedagogų (65,6 proc.) stebi priešmokyklinės grupės dirbančio pedagogo veiklą, ketvirtadalis (28,1 proc.) pedagogų giliau domisi, analizuoja priešmokyklinio ugdymo pedagogo pildomus dokumentus. Respondentai atsakę į klausimą „kita“: kartu su pradinių klasių mokytojais vykdo projektus, šventes. Matome, kad bendradarbiavimas tarp esamų vaikų mokytojų (priešmokyklinio ugdymo pedagogų) ir būsimų mokytojų (pradinių klasių pedagogų) vyksta, ryšys yra, nors iš tyrimo rezultatų ne itin stiprus, tačiau veikla domisi ir visiško atotrūkio nėra (žr. 36 lentelė).

36 lentelė

Pradinių klasių mokytojų domėjimasis priešmokyklinio ugdymo organizuojama veikla pedagogų požiūrio aspektu

36. Pradinių klasių mokytojų domėjimasis priešmokyklinio ugdymo organizuojama veikla	Pedagogai (N=96)	
	Taip %	Ne %
36.1. Užsina apsižvalgyti grupės aplinkoje	76,0	24,0
36.2. Stebi priešmokyklinėje grupėje dirbančio pedagogo veiklą	65,6	34,4
36.3. Analizuoja priešmokyklinio ugdymo pildomus dokumentus	28,1	71,9
36.4. Kita	4,2	95,8

Siekta išsiaiškinti ir ryšį su vaiko ugdymo(si) įstaiga iki jam ateinat į priešmokyklinę grupę. Keturioliktas pedagogų anketos klausimas parodė, kad daugiau nei pusė (59,4 proc.) apklaustųjų paslaugų teikėjų (pedagogų) dalyvauja bendruose seminaruose, projektuose su vaikų įstaigomis iki jam ateinant į priešmokyklinę grupę, kiek mažiau (46,9 proc.) pedagogų organizuoja bendrus susirinkimus, diskusijas, (38,5 proc.) – rengia bendras pramogas (koncertus, vaidinimus, parodas, šventes), o mažesnė dalis (13,5 proc.) teigia, kad bendrauja tik su vaiko auklėtoja. Atsakymo variante kita netgi (10,4 proc.) pedagogų pažymi, kad didesnė dalis vaikų į priešmokyklinę grupę ateina iš namų. Rezultatai rodo, kad stipresnis ryšys ir bendravimas vyksta tarp ikimokyklinių įstaigų pedagogų ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų, negu tarp pradinių klasių mokytojų ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų (žr. 37 lentelė). Pastebima ir tai, kad Šiaulių ir Vilniaus rajonuose vaikai į švietimo įstaigų priešmokyklinę grupę ateina dažnai iš namų.

**Ryšys su vaiko buvusią įstaiga iki jam ateinant į priešmokyklinę grupę pedagogų požiūriu
aspektu**

37. Ryšys su vaiko buvusią įstaiga iki jam ateinant į priešmokyklinę grupę	Pedagogai (N=96)	
	Taip %	Ne %
37.1. Bendraujama su vaiko auklėtoja.	13,5	86,5
37.2. Organizuojami bendri susirinkimai, diskusijos.	46,9	53,1
37.3. Rengiamos bendros pramogos (koncertai, vaidinimai, parodos, šventės).	38,5	61,5
37.4. Dalyvauja bendruose seminaruose, projektuose.	59,4	40,6
37.5. Organizuojamos atvirų durų dienos	29,2	70,8
37.6. Kita	10,4	89,6

Švietimo įstaigų informavimo būdai ir formos

Esminis vadovo bruožas dabartiniu laikotarpiu tampa gebėjimas bendradarbiauti su klientais (tėvais), analizuoti savo įstaigos klientų poreikius ir gebėti greitai ir laiku suteikti reikiamas paslaugas. Daugiau nei pusė (67,2 proc.) vadovų pabrėžė, kad apie priešmokyklinį organizavimą klientai (tėvai) gauna informaciją atvirų durų dienų metu, lankstinukuose informaciją pateikia (62,1 proc.) vadovų, (58,6 proc.) – skelbimuose. Mažesnę dalį (27,6 proc.) įstaigų vadovų naudojami spauda, (13,8 proc.) internetinėmis svetainėmis. Apibendrinant, daugiausia švietimo įstaigų vadovų tėvus apie priešmokyklinio ugdymo organizavimą informuoja organizuodami atvirų durų dienas. (žr. 38 lentelė).

38 lentelė

**Informacijos teikimas tėvams apie priešmokyklinio ugdymo organizavimą vadovų požiūriu
aspektu**

38. Informacijos teikimas tėvams apie priešmokyklinio ugdymo organizavimą	Vadovai (N=58)	
	Taip %	Ne %
38.1. Lankstinukai	62,1	37,9
38.2. Spauda	27,6	72,4
38.3. Skelbimai	58,6	41,4
38.4. Atvirų durų dienos	67,2	32,8
38.5. Kita	13,8	86,2

Švietimo įstaigų funkcijos – ne tik vykdyti priešmokyklinį ugdymą, bet ir teikti konsultacijas, siekti, kad informacija apie regione teikiamas priešmokyklinio ugdymo paslaugas pasiektų kiekvieną šeimą. Didelė atsakomybė tenka priešmokyklinėse grupėse dirbantiems pedagogams: jie tampa mūsų siekių ir lūkesčių, susijusių su priešmokyklinio ugdymo tikslais bei kasdienine veikla priešmokyklinėje grupėje, svarbiausia jungiamąja grandimi. Todėl tyrimu buvo svarbu išsiaiškinti

(žr. 39 lentelė), kokias būdais pedagogai teikia paslaugas tėvams. Daugiausia (81,3 proc.) pedagogų informuoja tėvus apie jų vaikų veiklą, pasiekimus, nesėkmes priešmokyklinės grupės metu individualiais pokalbiais su tėvais, daugiau nei pusė (59,4 proc.) paslaugų teikėjų (pedagogų) organizuoja tėvų susirinkimus, (45,8 proc.) – konsultacijų metu suteikia tėvams reikiamos informacijos apie vaikus. Mažesnę dalis pedagogų (34,4 proc.) informaciją tėvams skleidžia lankydami šeimose. Atsakymuose „kita“ pedagogai nurodo, kad organizuojamos vaikų piešinių ir darbelių parodos, tėveliams pateikiami individualūs vaikų segtuvai.

39 lentelė

Informacijos teikimas tėvams apie vaikų veiklą, pasiekimus, nesėkmes priešmokyklinės grupės metu pedagogų požiūriu aspektu

39. Informacijos teikimas tėvams apie vaikų veiklą, pasiekimus, nesėkmes priešmokyklinės grupės metu	Pedagogai (N=96)	
	Taip %	Ne %
39.1. Tėvų susirinkimai	59,4	40,6
39.2. Konsultacijos	45,8	54,2
39.3. Individualūs pokalbiai	81,3	18,8
39.4. Lankymas šeimoje	34,4	65,6
39.5. Kita	3,1	96,9

Remiantis tyrimo rezultatais (Juodaitytė, Gaučaitė, Kazlauskienė ir kt., 2008) Lietuvoje tėvai dažniausiai informuojami žodžiu. Tai rodo ir tyrime atskleista vadovų ir pedagogų nuomonė, apie informavimo formas. Apibendrinant galima teigti, kad žodiniai informacijos perteikimo būdai yra kur kas dažniau naudojami nei rašytiniai, ypač pedagogų tarpe (žr. 39 lentelė).

Apibendrinimas:

Dauguma paslaugų teikėjų (vadovų) priešmokyklinio ugdymo veikloje taiko naujus priešmokyklinio ugdymo organizavimo būdus:

- vyksta savaitgalio grupės susibūrimai skirti priešmokyklinės grupės tėvams ir jų vaikams (būsimiems priešmokyklinukams);
- vasaros metu organizuojamos vaikams stovyklos.

Priešmokyklinio ugdymo grupėse vykdoma įvairiapusė papildomo ugdymo veikla: šaškių, piešimo būreliai, veikia socialinių įgūdžių mokyklėlės.

Didžioji dalis pedagogų žaidimą laiko, kaip pagrindinę priešmokyklinio ugdymo grupės veiklos formą, o planuojama ugdomoji veikla vyksta atsižvelgiant į bendrą priešmokyklinės grupės specifiką.

Pusė paslaugų teikėjų (pedagogų) informacijos stoką jaučia apie priešmokyklinės ugdymo grupės kokybę.

Švietimo įstaigų vadovai norėdami stiprinti mokyklų bendruomenes didelį dėmesį skiria tėvų socialiniams užsakymams.

Absoliuti dauguma priešmokyklinio ugdymo organizavimo paslaugų teikėjų vadovų įvardijo trūkumus:

- nepakankamas finansavimas;
- papildomų specialistų etatų stygius.

IŠVADOS

Išanalizuotas švietimo raidos tarpsnis tskleidė tai, kad dabartinė švietimo būseną nuolat kintanti. Skirstant vaikų amžiaus tarpsnius, ikimokyklinis laikotarpis apima nuo trejų iki šešerių metų. Tačiau priešmokykliniu laikotarpiu vadinami paskutiniai metai iki mokyklos. Ši gana nauja švietimo sistemos pakopa, jungia ugdymą šeimoje, darželyje, mokykloje. Priešmokyklinio ugdymo svarbą atskleidė programų tobulėjimas, kintantis ugdymo pobūdis bei permanentinio ugdymo idėjos. Taigi organizuojant priešmokyklinio ugdymo procesą reikia atsižvelgti į dabar kylančius visuomenės poreikius, ugdymo turinį bei priešmokyklinio ugdymo organizavimo ypatumus.

Tyrimas atskleidė, kad švietimo įstaigų paslaugų teikėjų (vadovų) organizuodami priešmokyklinio ugdymo vaikų tėvų (globėjų) informavimą apie jų vaikų priėmimą į mokyklas, remiasi priešmokyklinio ugdymo organizavimo tvarkos aprašu, vadovaujasi bendraisiais reikalavimais ir pirmiausia informuoja tėvus (globėjus) apie steigėjo patvirtintą (-us) priešmokyklinio ugdymo modelį (-ius) mokykloje, o į priešmokyklinio ugdymo grupes priima 5 metų vaikus, kuriems tais kalendoriniais metais sueina 6 metai, nes kitu atveju 5-rių metų vaikas, kuriam tais kalendoriniais metais dar nesueis 6 metai, nėra pakankamai subrendęs tokiam ugdymui.

Analizuojant švietimo įstaigose naudojamų skirtingų priešmokyklinių organizavimo modelių įvairovę išryškėjo:

- absoliuti dauguma paslaugų teikėjų (pedagogų) dirba pagal V modelio priešmokyklinio ugdymo grupės modelį.
- IV priešmokyklinio ugdymo modelis visiškai nepaklausus apklaustųjų įstaigų tarpe.
- mokyklose priešmokyklinio ugdymo grupių darbo trukmė 4 valandos, nėra galimybių pratęsti grupės darbo laiko iki 8 valandų, nors yra švietimo įstaigų teikėjų paklausa.
- daugiau nei pusė V modelio priešmokyklinio ugdymo grupių pustuštės (nuo 5 iki 9 vaikų). I, II, III modelio priešmokyklinio ugdymo grupių komplektuojamos nuo 10 iki 15 vaikų.

Sudarant optimalias sąlygas priešmokyklinio amžiaus vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių ugdymui, švietimo įstaigų paslaugų teikėjų (vadovų) nuomone, šių vaikų, turinčių skirtingų veiklos galimybių, bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžių, ugdymo procesas vyksta įprastai, integruojant juos į priešmokyklinio ugdymo grupės veiklą, kurioje atitinkamai mažinamas maksimalus skaičius grupėje.

Vienareikšmiškai rezultatai parodė, kad švietimo įstaigose yra teikiama specialioji logopedo pagalba, trečioji dalis švietimo įstaigų paslaugų teikėjų (vadovų) pagerinant priešmokyklinio ugdymo kokybę papildomai pageidauja, kad būtų įvestas psichologo etatas. Stinga pusiausvyros tarp švietimo institucijų finansavimo galimybių ir didėjančių vadovų poreikių. Paslaugų teikėjai

(vadovai) nori, kad vaikui būtų suteikta daugiau papildomų paslaugų. Tai tiesiogiai veikia priešmokyklinio ugdymo kokybę.

Priešmokyklinis ugdymas yra įgavęs didelį visuomenės palaikymą ir norint tobulinti jo ugdymo procesą švietimo įstaigų vadovai taiko savaitgalio grupių susibūrimus, kurių metu dalinasi sukaupta gerąją patirtimi, skleidžia vienas kitam reikiamą informaciją ir tenkina tėvų socialinius užsakimus. Švietimo įstaigose vykstanti popamokinė veikla įvairiapusė. Vyksta šaškių, piešimo būreliai, atidarytos socialinių įgūdžių mokyklėlės.

Švietimo įstaigos teikėjai (pedagogai) remdamiesi priešmokyklinio ugdymo bendrosiomis programomis, ugdymo standartais priešmokyklinės grupės ugdomąją veiklą organizuoja integruotai, atsižvelgdami į bendrą grupės specifiką. Absoliuti dauguma paslaugų teikėjų (pedagogų) planuojant priešmokyklinės ugdymo grupės veiklą taiko ugdymo veiklos organizavimo formą – žaidimą. Daugiau nei pusė pedagogų organizuojamoje priešmokyklinės grupės veikloje naudoja pokalbius, vaidybą, stebėjimus. Vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimas atliekamas 2 – 3 kartus per metus.

Šiuo metu sparčiai kintančios sąlygos verčia švietimo įstaigų teikėjus susidurti su įvairiais veiksniais:

- absoliuti dauguma nurodo, priešmokyklinio ugdymo prieinamumo veiksnys – vietovėje nesurenkamas atitinkamas vaikų skaičius.
- priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimą mažina materialinių išteklių tinkamai grupės aplinkai stoka, kuri įtakoja baldų, įrangos trūkumą priešmokyklinio ugdymo grupėse.

Beveik pusė švietimo įstaigų teikėjų (pedagogų) stokoja vadybinės informacijos apie priešmokyklinio ugdymo veiklos kokybės užtikrinimą.

Sudarant visapusiškas sąlygas priešmokyklinės grupės vaikų ugdymui paslaugų teikėjai susiduria su problemomis:

- absoliuti dauguma paslaugų teikėjų (vadovų) organizuojant priešmokyklinį ugdymą susiduria su finansinėmis problemomis, o ateityje mato, kad mažėjantis vaikų skaičius didina priešmokyklinio ugdymo neprieinamumo galimybę daugeliui švietimo įstaigų, vykdyti priešmokyklinio ugdymo programą. Taip pat turi būti išspręstas pedagogų etato apmokėjimas už 36 sav./val., arba 20 savaitinių valandų būtų 1 etatas.
- dauguma švietimo įstaigų paslaugų teikėjų (pedagogų) pritrūksta valandų skaičiaus organizuoti tinkamai priešmokyklinės grupės ugdomajai veiklai, o pedagogų darbo nevertinimas ir mažas užmokestis kelia nepasitenkinimą.

Absoliuti dauguma švietimo įstaigų bendradarbiauja su pedagogine psichologine tarnyba, trečioji dalis švietimo įstaigų ryšius palaiko su vaikų teisių apsaugos tarnyba, daugiau nei pusė su

socialine rūpyba. Galima teigti, kad paslaugų teikėjai (vadovai) nepakankamai aktyviai bendrauja su visuomenės ir valstybės organizacijomis, priešingai nei priešmokyklinio ugdymo pedagogai, dalyvaudami bendruose seminaruose, projektuose su buvusiomis (ikimokyklinio ugdymo) įstaigomis, tai rodo tarp jų išliekantį stiprų bendravimo ryšį.

Teikiant švietėjiškas paslaugas švietimo institucijos apsiriboja tradiciniais darbo metodais: atvirų durų dienos – individualūs pokalbiai – pedagogai 81,3%, vadovai 67,2%, lankstinukai – vadovai 62,1%, tėvų susirinkimai – pedagogai 59,4%, skelbimai – vadovai 58,6%.

REKOMENDACIJOS

Švietimo ir mokslo ministerijai rekomenduotume skirti finansavimą klientų (vaikų) papildomų poreikių tenkinimui.

Švietimo skyriui siekiant geresnio ugdymo pereinamumo tarp švietimo institucijų rekomenduotume organizuoti bendrus pedagogų, psichologų, medikų seminarus, kuriuose būtų supažindinama su priešmokyklinio ugdymo tikslais, uždaviniais, bendra priešmokyklinio ugdymo specifika bei organizavimo ypatumais.

- Taip pat atsižvelgti į aplinkos ir optimalių ugdymo sąlygų priešmokyklinio amžiaus vaikams sudarymą.

Siekiant geresnės priešmokyklinio ugdymo kokybės švietimo institucijoms dėti pastangas pritraukiant nevalstybinius išteklius.

Švietimo įstaigų vadovams daugiau taikyti pedagogų skatinimo sistemą, kurios metu būtų organizuojamos išvykos, priedai prie algos, padėkos už gerą darbą, esant geresnei finansinei situacijai priešmokyklinio ugdymo pedagogams leisti lankyti kursus, seminarus už įstaigos lėšas (nors kelis kartus per metus).

Priešmokyklinio ugdymo pedagogams dažniau organizuoti atviras veiklas, kuriose būtų pasidalinama gera darbo patirtimi su kitomis ikimokyklinio įstaigomis bei pradinio ugdymo pedagogais.

LITERATŪRA

1. Anužienė, A., Anužis A. ir kt. (2004). *Mokyklos kaitos empirinė raiška*. [žiūrėta 2010-04-22]. Prieiga per internetą: http://www.vpu.lt/pedagogika/PDF/2005/78/anuziene_anuzis_cepas.pdf
2. Banevičiūtė, B. (2004). *Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas: metodinės rekomendacijos*. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
3. *Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa*. (2003). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
4. Bitinas B. (2002). *Pedagoginės diagnostikos pagrindai*. - Vilnius: „Parama“.
5. Burškaitienė R., Vilkonienė M. (2009). *Priešmokyklinio ugdymo kokybė: samprata ir esminiai vadybos aspektai*. Jaunųjų mokslininkų darbai. Nr. 2(23).
6. Daubarienė R., Tamošiūnas T. (2009). *Pre – Primary Education School Professional and Systemic Management Self – Evaluation“*.
7. Gučas A. (1994). *Vaikų darželio pedagogika*. Kaunas.
8. Gurskus M., (2007). *Išorinės ir vidinės komunikacijos teoretika*. [žiūrėta 2011-03-10]. Prieiga per internetą: <http://marcolito.blogas.lt/321051/organizacine-komunikacija-litd.html>
9. *Ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą reglamentuojantys teisės aktai*.(2001). Vilnius: ŠMM.
10. Jucevičius R., Jucevičienė P., Janiūnaitė B. (2003). *Mokyklos strategija*. Kaunas.
11. Jucevičienė P., (1996). *Organizacijos elgsena*. Kaunas: Technologija.
12. Juodaitytė A., Martišauskienė D. (2007). *Darželio-mokyklos bendruomenės dalyvavimas kuriant organizacijos kultūrą: sąlygos ir galimybės*. [žiūrėta 2011-14-05]. Prieiga per internetą: <http://www.vpu.lt/pedagogika/PDF/2007/88/juodmar19-24.pdf>
13. Juodaitytė A. (2002). *Vaikystė – šiuolaikinio ugdymo vertybė (priešmokyklinis ugdymas)*. Vilnius: ŠAC.
14. Juodaitytė A., Gaučaitė R., Kazlauskienė A. (2009). *Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį, ugdymą ir švietimo pagalbą*. Lucilijus.
15. *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas*. (2002). Vilnius.
16. *LR Švietimo koncepcija*.(1992). Vilnius.
17. Lileikienė A., Šaparnis G, Tamošiūnas T. (2004). *Magistro darbo rengimo metodika*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
18. Lotte Rienecker, Peter Stray Jorgensen. (2003). *Kaip rašyti mokslinį darbą*. - Vilnius: Aidai.
19. Malinauskienė D. (2010). *Naujos tyrimais grįstos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo informavimo sistemos projektavimo galimybės*. Mokytojų ugdymas: mokslo darbai. Nr. 14(1).
20. Martinkus B., Stoškus S., Beržinskienė D. (2010). *Vadybos pagrindai*. VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.

21. Mečkauskienė R. (2007). *Mokyklos vadovai kaitos procese*. Vilnius: leidykla Tiklis.
22. Mockevičienė D., Vaitkevičius J., Židonienė L. (2003). *5-7 metų vaikų motorikos sutrikimai ir profilaktika*. Šiauliai : Šiaurės Lietuva.
23. Monkevičienė O. (1998). *Ar šešiametis gali būti pirmokas*. Žvirblio takas, Nr.4.
24. Monkevičienė O. (2003). *Mano vaikai: priešmokyklinis vaiko ugdymas*. Kaunas: Šviesa.
25. Neifachas S. (2010). *Priešmokyklinio ugdymo sistemos valdymo funkcijų teorinis – prakseologinis kontekstualizavimas Lietuvos švietimo politikos kaitos procesuose*.
26. Neifachas S. (2004). *Optimalaus priešmokyklinio ugdymo konceptualizavimosi kontekstai: įvadas į kritinio mąstymo studijas*. Vilnius: Ciklonas.
27. Neifachas S. (2006). *Pedagoginio vadovavimo kompetencija. Ugdytojo strateginės veiklos gairės*. Vilnius: Ciklonas.
28. Neifachas S. (2007). *Priešmokyklinio ugdymo kokybės vadyba: vadovavimas ugdymo programos rengimo strategijai*. Vilnius: Ciklonas.
29. Okrasa M. (2010). *Alternative forms of pre-school education as a criterion improving in Poland*. [žiūrėta 2011-02-09]. Prieiga per internetą: <http://www.umcs.lublin.pl/>
30. *Priešmokyklinio ugdymo kokybės vadyba: vadovavimas ugdymo programos rengimo strategijai: konceptualizavimo dimensijos*. (2004). Vilnius: Ciklonas.
31. Purvaneckienė G. (2005). Švietimo politika ir vadyba. Švietimo politika ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo plėtra. *Acta pedagogica Vilnensia*. Vilnius: VPU leidykla. Nr. 15.
32. *Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas. Metodinės rekomendacijos*. (2004). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
33. Mokyklų tobulinimo programa, skirta Lietuvos Tūkstantmečiui [žiūrėta 2011-02-23]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt>.
34. *Priešmokyklinis ugdymas*. (2003). Antra knyga, Švietimo aprūpinimo centras. Vilnius.
35. *Priešmokyklinio ugdymo kanceliarija*. (2000). Informacinis leidinys, spalis.
36. *Priešmokyklinio ugdymo koncepcija, Švietimo ir mokslo ministro įsakymas Nr. 1374*. (2002). Vilnius.
37. *Priešmokyklinis ugdymas ir pradinė mokykla: patirtis, idėjos: respublikinės mokslinės praktinės konfederacijos medžiaga*. (2003). Šiauliai.
38. *Priešmokyklinio ugdymo standartai Švietimo ir mokslo ministro įsakymas Nr. ĮSAK – 1015*. (2003). Vilnius.
39. *Priešmokyklinis ugdymas*, straipsnių rinkinys. (2001). Vilnius.
40. *Priešmokyklinis ugdymas, Švietimo aprūpinimo centras*. (2002). Vilnius.
41. *Pokyčių vadyba*. (2010). Paramos fondas Europos socialinio fondo agentūra. 2002 PHARE ekonominės ir socialinės sanglaudos Lietuvoje subsidijų programa „prisitaikymas prie kintančių

rinkos sąlygų, naujų gebėjimų bei socialinės integracijos skatinimas“. [žiūrėta 2010-12-15]. Prieiga per internetą: <http://www.pokyčiuvadyba.su.lt/imone1.html>

42. *Švietimo gairės Lietuvos švietimo plėtotės strateginės nuostatos 2003 – 2012 metai*. [žiūrėta 2010-11-23]. Prieiga per internetą <http://president.lt//svietimo.gaires.phtml>

43. Tiepliakova A. (2008). *Vadybos pagrindai*. Mokymo priemonė konspektas. Kuršėnai.

44. Valentinas A. (2002). *Priešmokyklinio ugdymo orientavimas į vaiką. Priešmokyklinis Ugdymas*. Vilnius.

45. Zakarevičius P. (1998). *Vadyba: genezė, dabartis, tendencijos*. - Kaunas: VDU.

46. Žilinskas J. (1998). *Švietimas Vakarų Europos šalyse*. – Šiauliai.

47. Želvys R. (1999). *Švietimo vadyba ir kaita*. – Vilnius: Garnelis.

48. Želvys R. (2001). *Švietimo vadybos pagrindai*. Vilniaus universiteto leidykla.

49. Vilkonienė M. (2007). *Bendrojo išsilavinimo kokybė: samprata, problematika, praktika*. Vilnius: Ciklonas.

PRIEDAI

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1. Anketa vadovams.....	66
2. Anketa pedagogams.....	70
3. Lentelių sąrašas.....	73

ANKETA VADOVAMS

Gerb. Vadove,

Kadangi priešmokyklinis ugdymas Lietuvoje įgauna vis didesnę visuomenės palaikymą, šiandien, norint patenkinti išaugusį jo poreikį, reikia ieškoti įvairių būdų, kaip pagerinti priešmokyklinio ugdymo organizavimo kokybę.

Anketa skirta išsiaiškinti mokyklose vykdomo priešmokyklinio ugdymo organizavimo ypatumus, todėl mums labai svarbi ir įdomi JŪSŲ nuomonė, nes tik JŪS tai geriausiai žinote.

Apklausa ANONIMINĖ, nei vardo nei pavardės žymėti neriekia. Jūsų atsakymai nebus skelbiami pavieniui. Skelbsime tik apibendrintus duomenis.

Mums svarbu, kad atsakytumėte į **visus** klausimus!
Iš anksto dėkojame už bendradarbiavimą!

Atsakymus, atitinkančius Jūsų nuomonę ir patirtį pažymėkite taip: X

Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto Socialinio fakulteto magistrantūros studijų programos **Vadyba** (specializacija – Švietimo vadyba) II kurso studentė **Ingrida Danielienė**, tel. 8-60883161, el. paštas ingridag20@gmail.com

Pateikite keletą duomenų apie save:

Jūsų lytis: moteris vyras Amžius: _____ m.

Išsilavinimas

- Universitetinis aukštasis (bakalauro laipsnis)
- Universitetinis aukštasis (magistro laipsnis)
- Neuniversitetinis aukštasis

Pedagoginio darbo stažas

- 0 – 4 metai; 5 – 10 metų;
- 11 – 15 metų; 16 – 20 metų;
- 21 ir daugiau.

1. Kaip Jūsų mokykloje vykdoma priešmokyklinio ugdymo organizavimo tvarka?

- vyksta susitarimai dėl priešmokyklinio ugdymo programos įgyvendinimo sąlygų ir/ar švietimo pagalbos;
- informuojami tėvai (globėjai) apie steigėjo patvirtintą priešmokyklinio ugdymo modelį mokykloje;
- susitariama dėl mokyklos ir tėvų (globėjų) teisių ir pareigų.

2. Kada yra teikiamas vaikui priešmokyklinis ugdymas?

- vaikui, kuriam tais kalendoriniais metais sueina 6 metai;
- ankščiau, tėvų prašymu;
- kai ugdymą rekomenduoja pedagoginių psichologinių tarnybų ir mokyklų psichologai įvertinę vaiko brandą.

3. Kas dirba Jūsų mokyklos priešmokyklinio ugdymo grupėje?

- priešmokyklinio ugdymo pedagogas;
- specialusis pedagogas;
- priešmokyklinio ugdymo pedagogas ir specialusis pedagogas;
- kita _____

4. Kaip Jūsų mokykloje vykdomas specialiųjų poreikių vaikų priešmokyklinio ugdymo organizavimas?

- yprastai priešmokyklinio ugdymo grupėje ne daugiau kaip 20 vaikų;
- tautinių mažumų šeimų vaikų priešmokyklinio ugdymo grupėje ne daugiau kaip 15 vaikų;
- integruotai priešmokyklinio ugdymo grupėje, atitinkamai mažinamas maksimalus vaikų skaičius grupėje;
- kita _____

5. Kokių specialistų pagalba yra teikiama Jūsų mokyklos priešmokyklinio ugdymo grupėje?

- psichologo;
- logopedo;
- mokytojo padėjėjo
- socialinio pedagogo;
- specialiojo pedagogo;
- kita _____

6. Kokių naujų priešmokyklinio ugdymo organizavimo būdų esate taikę mokykloje šio amžiaus vaikams?

- skirtos vasaros stovyklos;
- savaitgalio grupės, susibūrimai;
- konsultavimo centrai;
- kita _____

7. Kokie papildomo ugdymo užsiėmimai vyksta Jūsų mokykloje priešmokyklinio ugdymo vaikams?

8. Jūsų nuomone, kokie veiksniai trukdo vykdyti priešmokyklinio ugdymo organizavimo prieinamumą?

- vietovėje nesurenkamas atitinkamas vaikų skaičius;
- skirtingi tėvų pageidavimai priešmokyklinio ugdymo paslaugų formų kūrimui;
- esamos artimiausios įstaigos padėtis;
- vežiojimo galimybės;
- kita _____

9. Kas sunkiausia norint užtikrinti priešmokyklinio ugdymo kokybę?

- materialinių išteklių radimas tinkamai grupės aplinkai sukurti;
- konkretų išsilavinimą turinčių pedagogų radimas;
- reikiamų specialistų radimas vaikų specialiesiems ugdymosi poreikiams tenkinti.
- kita _____

10. Kam skiriate daugiausiai dėmesio tenkinant priešmokyklinio ugdymo organizavimą?

- vaikų specifiniams ugdymosi poreikiams;
- tėvų socialiniams užsakymams;
- mokykloje organizuojamam vaikų maitinimui;
- kita _____

11. Su kokiais sunkumais susiduriate organizuodami priešmokyklinį ugdymą?

- finansiniais;
- pedagogų nuostatomis;
- metodinės medžiagos trūkumu;
- tėvų nuostatomis;
- informacijos stoka;
- kita _____

12. Kokius sunkumų įveikimo kelius susijusius su priešmokyklinio ugdymo organizavimu matote ateityje?

13. Su kokiomis visuomenės institucijomis bendradarbiaujate priešmokyklinio ugdymo klausimais?

- Vaikų teisių apsaugos tarnyba;
 - Socialinė rūpyba;
 - Savivaldybė;
 - Pedagoginė psichologinė tarnyba;
 - Vaikų poliklinika;
 - Seniūnija;
 - kita _____
-

14. Kokius papildomus etatus Jūsų manymu reikalinga įvesti įstaigoje gerinant priešmokyklinio ugdymo kokybę?

- logopedo;
 - psichologo;
 - konsultanto;
 - kita _____
-

15. Koku būdu tėvai gauna informacijos apie Jūsų įstaigoje vykdomą priešmokyklinio ugdymo organizavimą?

- lankstinukuose;
 - spaudoje;
 - skelbimai;
 - atvirų durų dienos;
 - kita _____
-

DĖKOJAME!

ANKETA PEDAGOGAMS

Pateikite keletą duomenų apie save:

Jūsų lytis: moteris vyras Amžius: _____ m.

Išsilavinimas

- Nebaigtas aukštasis
 Aukštesnysis
 Neuniversitetinis aukštasis
 Universitetinis aukštasis (bakalauro laipsnis)
 Universitetinis aukštasis (magistro laipsnis)

Pedagoginio darbo bendrojo lavinimo mokykloje stažas

- 0 – 4 metai 5 – 10 metų
 11 – 15 metų 16 – 20 metų
 21 ir daugiau

Jūsų įgyta specialybė

Jūsų kvalifikacinė kategorija

- Mokytoja; Mokytoja metodininkė;
 Vyr. Mokytoja; Mokytoja ekspertė.

1. Koks priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelis taikomas Jūsų mokykloje?

- I modelis (priešmokyklinė grupė, kurios veiklos trukmė 4 val. Per dieną);
 II modelis (priešmokyklinė grupė, kurios trukmė 10.30 val. Per dieną);
 III modelis (mišraus amžiaus vaikų grupė, kurios trukmė 10.30 val per dieną);
 IV modelis (sezoninė priešmokyklinė ugdymo grupė);
 V modelis (ugdymo(si) tautinės mažumos gimtąja kalba priešmokyklinio ugdymo grupė).

2. Kiek valandų užima darbo organizavimo trukmė šio modelio grupėje (per dieną)?

- 4 val.
 6 val.
 8 val.
 daugiau _____

3. Koks grupėje lankančių vaikų skaičius?

- 5 - 9
 10 - 15
 16 - 20
 21 - 25
 daugiau _____

4. Kada pirmą kartą susipažinote su būsimuoju priešmokyklinuku ir jo artimaisiais?

- pažinau vaiką nuo trijų metų;
 susipažinau tik prieš metus;
 susipažinau tik pradėjus jam lankyti grupę;
 kita _____

5. Kaip Jūsų mokykloje vykdoma priešmokyklinės grupės vaikų ugdomoji veikla?

- ugdomoji veikla vyksta kaip vientisas procesas;
 - skaidoma į atskiras sritis, atskirus dalykus;
 - ugdomoji veikla vyksta integruotai;
 - kita _____
-

6. Kaip Jūs planuojate priešmokyklinės grupės ugdomąją veiklą?

- individualizuojami ugdymo tikslai ir turinys;
 - atsižvelgiama į bendrą grupės specifiką;
 - individualius vaikų poreikius;
 - mokyklos ir rajono ypatumus;
 - kita _____
-

7. Kokios taikomos ugdymo veiklos organizavimo formos?

- žaidimai;
 - pokalbiai;
 - vaidyba;
 - stebėjimai;
 - pasakojimai;
 - demonstravimas;
 - kita: _____
-

8. Kokie veiksniai trukdo geram priešmokyklinio ugdymo organizavimui?

- maža grupės erdvė;
 - baldų, įrangos trūkumas;
 - reikiamos patalpos (valgykla, tualetas) įrengti netinkamoje vietoje;
 - ugdomųjų priemonių trūkumas;
 - kita: _____
-

9. Kokios informacijos pasigendate organizuodami priešmokyklinio ugdymo veiklą?

- apie organizavimo modelių taikymą;
 - priešmokyklinio ugdymo veiklos kokybę;
 - vaikų sėkmingą brandą mokyklai;
 - kita: _____
-

10. Su kokiomis problemomis susiduriate dažniausiai organizuodami priešmokyklinį ugdymą? _____

11. Kaip Jūsų mokykloje vertinama priešmokyklinio ugdymo vaikų pažanga ir pasiekimai?

- laisvai pasirenkant vertinimo būdus ir metodus;
 - pagal priešmokyklinio ugdymo standartus;
 - vertina priešmokyklinio ugdymo pedagogas kartu su specialistais;
 - kita _____
-

12. Kada atliekamas priešmokyklinės grupės vaikų pasiekimų įvertinimas?

- po 4 savaičių nuo ugdymo programos įgyvendinimo pradžios;
- įgyvendinus priešmokyklinio ugdymo programą;
- ugdomųjų metų pradžioje ir pabaigoje;
- kita _____

13. Kaip pradinių klasių mokytojai dirbantys Jūsų mokykloje domisi priešmokyklinio ugdymo organizuojama veikla?

- užėina apsižvalgyti grupės aplinkoje;
- stebi priešmokyklinėje grupėje dirbančio pedagogo veiklą;
- analizuoja priešmokyklinio ugdymo pildomus dokumentus;
- kita _____

14. Kokį ryšį palaikote su vaiko ugdymo(si) įstaiga iki jam ateinant į priešmokyklinę grupę mokykloje?

- bendraujama su vaiko auklėtoja;
- organizuojami bendri susirinkimai, diskusijos;
- rengiamos bendros pramogos (koncertai, vaidinimai, parodos, šventės);
- dalyvaujama bendruose seminaruose, projektuose;
- organizuojamos atvirų durų dienos;
- kita: _____

15. Koku būdu tėvai gauna informacijos apie savo vaikų veiklą, pasiekimus, nesėkmes priešmokyklinės grupės metu?

- tėvų susirinkimai;
- konsultacijos;
- individualūs pokalbiai;
- lankymas šeimoje;
- kita: _____

DĖKOJAME!

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1. Priešmokyklinio ugdymo organizavimo tvarka vadovų požiūriu aspektu.....	34
2. Priešmokyklinio ugdymo teikimas vadovų požiūriu aspektu.....	35
3. Priešmokyklinio ugdymo grupėje dirbantys pedagogai vadovų požiūriu aspektu.....	36
4. Priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelių taikymas pedagogų požiūriu aspektu.....	38
5. Darbo organizavimo trukmė priešmokyklinio ugdymo modelio grupėje pedagogų požiūriu aspektu.....	38
6. Vaikų grupių komplektavimo ypatumai skirtinguose priešmokyklinio ugdymo modeliuose pedagogų požiūriu aspektu.....	39
7. Specialiuju poreikių vaikų priešmokyklinio ugdymo vykdymas vadovų požiūriu aspektu.....	40
8. Naujų priešmokyklinio ugdymo organizavimo būdų taikymas šio amžiaus vaikams vadovų požiūriu aspektu.....	42
9. Vykdomi papildomo ugdymo užsiėmimai priešmokyklinio ugdymo vaikams vadovų požiūriu aspektu.....	42
10. Ugdymo veiklos organizavimo formos pedagogų požiūriu aspektu.....	43
11. Priešmokyklinės grupės vaikų organizuojama ugdomoji veikla pedagogų požiūriu aspektu.....	44
12. Priešmokyklinės grupės ugdomosios veiklos planavimas pedagogų požiūriu aspektu.....	44

13. Priešmokyklinio ugdymo vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimas pedagogų požiūriu aspektu.....	45
14. Priešmokyklinio ugdymo vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimo laikas pedagogų požiūriu aspektu.....	46
15. Veiksniai lemiantys priešmokyklinio ugdymo organizavimo prieinamumą vadovų požiūriu aspektu.....	46
16. Priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimas vadovų požiūriu aspektu.....	47
17. Veiksniai įtakoiantys priešmokyklinio ugdymo organizavimo kokybę pedagogų požiūriu aspektu.....	48
18. Informacijos stoka organizuojant priešmokyklinio ugdymo veiklą pedagogų požiūriu aspektu.....	48
19. Priešmokyklinio ugdymo organizavimo tenkinimas vadovų požiūriu aspektu.....	49
20. Sunkumai organizuojant priešmokyklinį ugdymą vadovų požiūriu aspektu.....	49
21. Sunkumų įveikimo keliai susiję su priešmokyklinio ugdymo organizavimu ateityje vadovų požiūriu aspektu.....	50
22. Problemos organizuojant priešmokyklinio ugdymo veiklą.....	51
23. Bendradarbiavimas su visuomenės institucijomis priešmokyklinio ugdymo organizavimo klausimais vadovų požiūriu aspektu.....	51
24. Papildomi etatai reikalingi gerinant priešmokyklinio ugdymo kokybę vadovų požiūriu aspektu.....	52
25. Pažinimo galimybės su priešmokyklinės grupės vaikais ir tėveliais pedagogų požiūriu aspektu.....	52
26. Pradinių klasių mokytojų domėjimasis priešmokyklinio ugdymo organizuojama veikla pedagogų požiūriu aspektu.....	53
27. Ryšys su vaiko buvusią įstaiga iki jam ateinant į priešmokyklinę grupę pedagogų požiūriu aspektu.....	54

28. Informacijos teikimas tėvams apie priešmokyklinio ugdymo organizavimą vadovų požiūrio aspektu.....	54
29. Informacijos teikimas tėvams apie vaikų veiklą, pasiekimus, nesėkmes priešmokyklinės grupės metu pedagogų požiūrio aspektu.....	55